

Nordisk kulturfakta 2022:02

Den kulturella och kreativa arbetsmarknaden i Norden

En metodutvecklingsrapport

Nordiska
ministerrådet

Innehåll

Förord	4
Sammanfattning	5
Summary	7
Inledning	9
Syfte och upplägg av studien	9
Tidigare studier	10
Att definiera kulturskapare i Norden enligt CTM	11
Data och avgränsningar	12
Den kulturella och kreativa arbetsmarknaden i Norden	15
Den kulturella och kreativa arbetsmarknaden växer	15
En jämställd del av arbetsmarknaden	18
Inrikes och utrikes födda kulturskapare	20
Den kulturella och kreativa arbetsmarknadens geografi	24
Storstadsregionernas dominans	24
Kulturskaparnas arbetsmarknad i olika delar av ekonomin	28
Ökning i branscher som sedan tidigare sysselsatt många kulturskapare	31
Kulturell och kreativ intensitet i de nordiska ekonomierna	33
Yrkesställning och chefskap bland kulturskapare	36
Ledandeställning bland kvinnor och män	37
Ledande ställning bland inrikes- och utrikesfödda	37
Yrkesställning för kulturskapare	38
Yrkesställning för kvinnor och män	40
Yrkesställning efter näringsgren	41
Privat eller offentlig sektor?	45
Kulturskaparnas sektorstillhörighet – utveckling över tid	45
Sektorstillhörighet för kvinnor och män	46
Sektorstillhörighet för inrikes- och utrikesfödda	48
Avslutande kommentarer	50
Litteraturförteckning	51
Bilaga 1	53

Förord

Kulturanalys Norden har i uppdrag av Nordiska ministerrådet att genomföra undersökningar och analyser av policyrelevanta frågor inom det kulturpolitiska området. I föreliggande rapport presenteras en kartläggning av den kulturella och kreativa arbetsmarknaden i Norden ur ett brett perspektiv.

Kulturanalys Norden har tidigare publicerat rapporter om personalsammansättningen på kulturområdet, men då med avgränsning till offentligt finansierade institutioner. Ambitionen i denna studie är att bredda perspektivet utöver den offentligt finansierade kultursektorn och därigenom öka kunskapen om den kulturella och kreativa arbetsmarknaden i sin helhet i Norden.

Arbetsmarknaderna i de nordiska länderna är likartade både vad gäller struktur och arbetsmarknadslagstiftning, men arbetsmarknadsstatistiken är inte alltid fullt ut jämförbar. Hur den kulturella och kreativa arbetsmarknaden ska avgränsas är heller inte alltid självklart. Av dessa skäl används i denna rapport data från Eurostat som är baserad på en internationell definition som omfattar både offentlig och privat verksamhet och som är gemensam för de ingående länderna. Datat från Eurostat kompletteras också för att möjliggöra belysning av prioriterade frågor.

Resultatet av undersökningen presenteras i denna rapport. Att identifiera och analysera den kulturella och kreativa arbetsmarknaden ur ett brett perspektiv kommer säkerligen även fortsatt att bli en central uppgift i de nordiska länderna och Kulturanalys Norden ser fram emot att fortsatt bidra till detta arbete. Av dessa skäl är förhoppningsvis de metodutvecklande inslagen i denna rapport av värde även framöver.

Göteborg i december 2021, Kulturanalys Norden

Sammanfattning

I denna rapport sammanställer Kulturanalys Norden en kartläggning av arbetsmarknaden inom den kulturella och kreativa sektorn i de nordiska länderna. Nedan görs en kort sammanfattning av rapportens huvudsakliga observationer.

Övergripande likheter inom Norden

De nordiska arbetsmarknaderna brukar betraktas som likartade vad gäller både näringslivsstruktur och arbetsmarknadslagstiftning. Näringslivsstrukturen i de nordiska ekonomierna karakteriseras av öppenhet och exportorientering, långt gången i struktumvandlingen från industriproduktion mot ett större tjänste- och serviceinnehåll. Denna omvandling öppnar upp för ett växande kulturellt och kreativt innehåll i ekonomin. Vad gäller arbetsmarknadslagstiftningen brukar de nordiska arbetsmarknadsmodellerna ofta beskrivas som modeller med ett starkt inslag av koordinering och involvering av arbetsmarknadens parter. Detta gör att arbets- och anställningsformerna i de nordiska länderna kan förväntas vara relativt lika.

Den kulturella och kreativa arbetsmarknaden växer

Den kulturella och kreativa arbetsmarknaden är jämnstor i merparten av de nordiska länderna, med en gemensam definition och mätt som andel av den totala sysselsättningen i respektive land. I de flesta länderna motsvarar den kulturella och kreativa arbetsmarknaden ca 4–5 procent av hela arbetsmarknaden. På Åland är dock andelen högre, motsvarande ca 7 procent. Utvecklingen av antalet kulturskapare över tid har varit positiv i flera nordiska länder, framför allt i Sverige, Finland och på Island. I Norden som helhet har antalet kulturskapare vuxit med nära 7 procent under de fem åren mellan 2014 och 2019, vilket är en starkare utveckling än den generella sysselsättningstillväxten i Norden under samma period.

Kulturskaparna finns på hela den nordiska arbetsmarknaden

Kulturskaparna finns i stort sett på hela den nordiska arbetsmarknaden. De är representerade, visserligen i olika grad, inom nära nog samtliga näringsgrenar. Vanligast är att kulturskapare är verksamma inom de delar av arbetsmarknaden som är inriktad mot företagstjänster, kultur, fritid och nöje samt inom informations- och kommunikationsverksamhet. På sektornivå kan vi därmed konstatera att majoriteten av kulturskaparna är sysselsatta inom den privata tjänstesektorn.

Kvinnor och utrikesföddas representation bland kulturskaparna

I samtliga nordiska länder, med undantag för Norge, är kvinnorna fler än männen bland kulturskaparna. Vad gäller andelen utrikesfödda är denna grupp emellertid svagt underrepresenterad bland kulturskaparna i de flesta länder. Detta är särskilt tydligt på Island där utrikesfödda endast är representerade i halva den utsträckning som gruppen utrikesfödda på hela den isländska arbetsmarknaden. I de flesta länderna, undantaget Finland, var de utrikesfödda kvinnorna något fler inom kultursektorn än de utrikesfödda männen år 2018.

Vanligare att manliga kulturskapare är chefer och företagare

På de nordiska arbetsmarknaderna liksom på de flesta håll i världen är det vanligare att män innehar chefspositioner än att kvinnor har det. Detta förhållande gäller även bland kulturskapare i samtliga nordiska länder, med undantag för Sverige. Vad som däremot är genomgående för samtliga länder är att det är vanligare att vara verksam som företagare bland de manliga kulturskaparna än bland de kvinnliga kulturskaparna. Att vara verksam som egenföretagare är samtidigt vanligast bland de kulturskapare som är verksamma inom näringsgrenen för företagstjänster.

Summary

In this report, Kulturanalys Norden compiles a mapping of the cultural and creative labor market in the Nordic countries. The following is a brief summary of the main observations.

Overall similarities within the Nordic region

The Nordic labor markets are usually regarded as similar in terms of both business structure and labor market legislation. The business structure of the Nordic economies is characterised by international competition and export orientation, far advanced in the structural change from industrial production towards a greater dominance of the service sector. This transformation enables a growing cultural and creative sector in the economy. Regarding labor market legislation, the Nordic labor market models are often described as models with a strong element of market coordination and involvement of both unions and employers. This means that the employment arrangements in the Nordic countries can be expected to be relatively similar.

The cultural and creative labor market is growing

The cultural and creative labor market is of equal size in most of the Nordic countries, delimited by a common definition and measured as a share of total employment in each country. In most countries, the cultural and creative labor market accounts for about 4–5 percent of the entire labor market. In Åland, however, the proportion is higher, about 7 percent. The development of the cultural and creative workforce over time has been positive in several Nordic countries, especially in Sweden, Finland, and Iceland. In the Nordic region as a whole, the number of cultural and creative workers has grown by almost 7 percent between 2014 and 2019, which is stronger than the general employment growth in the Nordic region during the same period.

The cultural and creative workers are employed in numerous segments of the Nordic labor markets

The cultural and creative workers are present throughout the Nordic labor markets. They are represented, although to varying degrees, in almost all industries. Cultural and creative workers are most commonly employed in the parts of the labor market focused on business services, culture, leisure and entertainment, as well as in information and communication activities. At sector level, we can thus conclude that the majority of cultural and creative workers are employed in the private service sector.

Women and foreign-born workers representation within the cultural and creative workforce

In all Nordic countries, except for Norway, women outnumber men among the cultural and creative workers. However, with respect to the proportion of foreign-born, this group is slightly underrepresented among cultural and creative workers in most countries. This is particularly evident in Iceland, where foreign-born are only represented to half the extent that the foreign-born group is represented in the Icelandic labor market as a whole. In most countries, except for Finland, foreign-born women slightly outnumbered foreign-born men within the cultural and creative sector in 2018.

It is more common for male cultural and creative workers to be executives and self-employed

In the Nordic labor markets, as in most parts of the world, it is more common for men to hold managerial positions than it is for women. This also applies to cultural and creative workers in all Nordic countries, except for Sweden. What is typical for all countries, however, is that it is more common for male cultural and creative workers, as opposed to female cultural and creative workers, to be active as self-employed. At the same time, it is most common among cultural and creative workers active in business services to be self-employed.

Inledning

Kulturanalys Norden har till uppgift att ta fram statistik och kunskapsunderlag som är av relevans för den nordiska kulturpolitiken. Syftet med Kulturanalys Nordens verksamhet är därmed att utveckla kunskap som är till nytta för beslutsfattare som vill utveckla den nordiska kulturpolitiken och stärka det nordiska kulturlivet.

I denna rapport har Kulturanalys Norden genomfört en studie av kulturarbetsmarknaden i de nordiska länderna. Kulturarbetsmarknaden kan definieras på olika sätt och det är inte ovanligt att både begreppet kulturarbetsmarknaden och de där verksamma, kulturskaparna, kan ges varierande definitioner. Denna studie är baserad på en utvidgad definition av kulturarbetsmarknaden som innefattar de "kulturella och kreativa näringarna" i enlighet med den så kallade *creative trident model* – CTM (Higgs, Cunningham, & Bakhshi, 2008; Throsby, 2010; ESSnet-culture, 2012). På så sätt baseras denna rapport också på en gemensam nordisk definition av kulturskapare grundad dels i statistik från Eurostat, dels på kompletterande registerdata från samtliga nordiska länders statistikmyndigheter.

Detta innebär samtidigt att rapportens slutsatser baseras på en betydligt bredare population än vad som använts i tidigare studier från kulturanalys Norden. I rapporterna "Jämställd kultur" (Kulturanalys Norden, 2017b) och "Kultur med olika bakgrund" (Kulturanalys Norden, 2017a) användes betydligt snävare avgränsningar av kulturarbetsmarknaden. I dessa rapporter användes i huvudsak populationer som avgränsats till statligt finansierade kulturverksamheter.

I Kulturanalys Nordens rapport om kulturpolitisk styrning från våren 2018 konstateras att de nordiska länderna, trots skillnader i de kulturpolitiska målen, har två grundläggande gemensamma förhållningssätt. Dels att skapa förutsättningar för kulturskapare att kunna verka, dels att ge alla i hela landet möjligheter till ett brett kulturutbud (Kulturanalys Norden, 2018). I föreliggande rapport är det därför kulturarbetsmarknaden i bred bemärkelse i de nordiska länderna som står i centrum. Syftet med studien är att med utgångspunkt i den vidgade CTM-definitionen beskriva kulturarbetsmarknaden i de olika nordiska länderna. CTM-definitionens innebörd och avgränsningar beskrivs i mer detalj längre fram i denna rapport.

Syfte och upplägg av studien

Kulturanalys Norden har tidigare genomfört en undersökning om jämställdhet och utländsk bakgrund bland anställda vid offentligt finansierade kulturverksamheter i Norden. Denna undersökning resulterade i två publicerade rapporter (Kulturanalys Norden, 2017a; Kulturanalys Norden, 2017b). I dessa två rapporter rekommenderade Kulturanalys Norden en utveckling av den statistik som samlas in och att man särskilt bör belysa förhållandet mellan kvinnor och män när det gäller anställningar, yrkesställning samt chefspositioner i kultursektorn. Dessutom poängteras att utvecklingen av hela arbetsmarknaden för kulturskapare, alltså även de delar som inte är offentligt finansierade, bör belysas (Kulturanalys Norden, 2017a). I föreliggande rapport tas merparten av dessa aspekter upp. Projektet bidrar

därigenom både till att belysa temat *Ett konkurrenskraftigt Norden* och temat *Ett socialt hållbart Norden* som framhålls i strategin för det nordiska kultursamarbetet (Nordiska ministerrådet, 2020). FN har dessutom deklarerat att 2021 ska vara det internationella året för den kreativa ekonomins bidrag till hållbar utveckling (United Nations, 2019), vilket ytterligare motiverar studiens breddade avgränsning.

Samtidigt har det framkommit av rapporter framtagna i det specifikt svenska sammanhanget att kulturskapare i stor utsträckning är verksamma utanför de offentliga kulturinstitutionerna. Förutom sysselsatta inom det som definieras som kulturnäringsar arbetar personer med så kallade kulturyrken och kreativt innehåll allt oftare inom andra näringar. För att fånga upp den totala kulturvärdesproduktionen har man därför, bland annat i Storbritannien, sedan länge tillämpat en metod som kombinerar yrkesklassificering med näringsgrensklassificering (Higgs, Cunningham, & Bakhshi, 2008). När denna ansats tillämpas skapas en så kallad *creative trident model* (CTM) som inkluderar både de som arbetar inom kulturnäringsar samt anställda i kulturyrken i andra näringar.

Syftet med denna studie är att undersöka den kulturella och kreativa arbetsmarknaden ur ett vidare perspektiv än brukligt, dvs. genom CTM-definitionen i de olika nordiska länderna. Studien kring kulturarbetsmarknaden handlar samtidigt om att vidga populationen till att omfatta mer än den offentligt finansierade kulturen. Det innebär att vi har större möjligheter att omfatta en bredare grupp yrkesverksamma kulturskapare.

Tidigare studier

Den definition som denna rapport baseras på, CTM, har använts internationellt i ett flertal tidigare studier, vilket medger en möjlighet till jämförelser.

Den svenska myndigheten Tillväxtanalys har genomfört en analys av kulturnäringsar i svensk statistik baserad på CTM-modellen och redovisade bland annat antalet sysselsatta med denna definition (Alfredsson, 2009). Tillväxtanalys skattningar pekar mot att drygt 120 000 personer år 2009 var sysselsatta inom kulturnäringsarna. Ytterligare drygt 80 000 personer hade kulturyrken men var inte verksamma inom kulturnäringsar. Totalt var det alltså minst 200 000 personer i Sverige som arbetade med kulturproduktion enligt CTM-modellen år 2009¹.

Eurostat har i rapporten "ESSnet-Culture, European statistical system network on culture – final report" år 2012 definierat vilka yrkesområden och näringsgrenar som ingår i kreativt och kulturellt skapande. Eurostat gör en uppdelning i tolv kulturella områden. Ingången är bred och inkluderar motsvarande kulturarv, arkiv, bibliotek, böcker och media, bildkonst, scenkonst, multimedia, arkitektur, reklam och konsthantverk. Tabeller med olika innehåll baserade på definitionen finns öppet tillgängliga på Eurostats hemsida. Med denna statistik som utgångspunkt har också flera rapporter om bland annat kulturell och kreativ sysselsättning publicerats, den senaste under år 2019 (European Union, 2019). Den första delen av denna rapport bygger på dessa data.

1. Denna siffra kan tyckas stämma relativt väl överens med de siffror för Sverige som redovisas i denna rapport, dvs. strax över 200 000 kulturskapare, givet en viss tillväxt sedan år 2009.

Under år 2017 publicerade den svenska myndigheten Tillväxtverket i samverkan med fyra andra myndigheter rapporten "Kreametern – en guide till svensk statistik för kulturella och kreativa näringar" (Tillväxtverket, 2018). I rapporten fastställs en definition av de kulturella och kreativa näringarna, baserad på svenska yrkes- och branschkode. De myndigheter som samverkade i uppdraget var Tillväxtverket, Myndigheten för kulturanalys, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Statens kulturråd och Statistiska centralbyrån.

I Norge togs under år 2017 en rapport fram med titeln "*Dynamic mapping of Norways cultural and creative economy*" (Power & Spilsbury, 2017). Rapporten skilde sig från tidigare norska beräkningar av den kulturella och kreativa arbetsmarknaden genom att använda sig av en delvis CTM-inspirerad ansats. Till skillnad från CTM-definitionen utgick studien dock uteslutande från yrkesregister, dvs. utan att definiera kulturella och kreativa branscher².

I rapporten "Creative Workforce in Europe – statistics report" som tagits fram inom DISCE-projektet beräknas den kulturella och kreativa sysselsättningen i flera europeiska länder (Dent, o.a., 2020). Rapporten bygger på statistik från Eurostat.

Att definiera kulturskapare i Norden enligt CTM

Enligt den valda CTM-definitionen klassas en person som kulturskapare om antingen dennes rapporterade yrke är kreativt eller kulturellt eller om arbetsgivaren är verksam inom kulturella eller kreativa näringar (KKN). Det innebär att det för att vara kulturskapare räcker med att antingen yrke eller arbetsgivare har en kreativ eller kulturell koppling. Luckor finns dock fortfarande i det nordiska sammanhanget eftersom motsvarande registerdata från de självstyrande områdena Åland, Färöarna och Grönland inte har kunnat inkluderas i studien.

Att identifiera de som arbetar med kreativt och kulturellt arbete innebär utmaningar då tillgänglig registerdata sätter begränsningar. En persons yrke ger inte hela bilden, eftersom personer som inte har ett kulturellt eller kreativt yrke mycket väl kan arbeta med kulturskapande. Utmaningen för denna typ av undersökningar är att definiera den kulturella och kreativa arbetsmarknaden på ett sådant sätt att data går att fånga upp på ett entydigt sätt i samtliga nordiska länder.

För att genomföra studien har vi utgått från de tidigare studier som nämnts i föregående avsnitt. Vi har valt att utgå från CTM-definitionen och i huvudsak följa ESS-net-Cultures definitioner av kulturnäringar och kulturyrken (ESSnet-culture, 2012). Exempel på hur det kan göras nationellt finns bl.a. i den ovannämnda svenska rapporten från Tillväxtanalys (Alfredsson, 2009). Projektet ger goda exempel på hur registerdata med olika kombinationer av yrkes- och branschdata kan användas för att definiera och identifiera den kulturella och kreativa arbetsmarknaden. Under 2018 har Eurostat, baserat på arbetet med ESSnet-Culture, publicerat en uppdaterad lista över yrkes- och branschkode som ingår i kulturområdet (European Union, 2019). Eurostats definition möjliggör internationella jämförelser och därför har vi valt att använda denna definition.

2. I denna rapport uppskattas antalet kulturskapare i Norge till ca 92 000 år 2014, vilket är en betydligt lägre siffra än den som redovisas för Norge år 2015 i denna rapport (ca 117 000). Skillnaden förklaras av att rapporten inte inkluderar de kulturskapare som genom CTM-definitionen ringas in i modellens ruta C.

För att beräkna och analysera den kreativa och kulturella arbetsmarknaden tar vi hänsyn till all sysselsättning med kulturell och kreativ koppling. Denna uppskattning möjliggörs genom användning av NACE- och ISCO-klassificeringarna i de respektive nordiska ländernas registerdata, som gör det möjligt att korsa data och därmed uppskatta den kulturella och kreativa sysselsättningen.

Kulturell sysselsättning uppstår därmed i tre typer av kombinationer.

- A. Den arbetande befolkningen som både arbetar i ett kulturellt yrke och arbetar inom kultursektorn
(till exempel en skådespelare på en teater eller en bibliotekarie på ett bibliotek).
- B. Den arbetande befolkningen som arbetar i ett kulturellt yrke utanför kultursektorn
(till exempel en designer inom bilindustrin).
- C. Den arbetande befolkningen som arbetar i ett icke-kulturellt yrke inom kultursektorn
(till exempel en revisor på ett bokförlag).
- D. Denna kategori omfattar majoriteten av arbetsmarknaden i respektive land, dvs. övriga yrken i övriga näringar.

Figur 1 Kulturtrident – gula fält mäter antal sysselsatta kulturskapare och fält A skulle kunna kallas "kärnan" inom den kulturella och kreativa arbetskraften.

		NACE	
		Kulturnäringar (KN)	Övriga näringar
ISCO	Kulturyrken	A	B
	Övriga yrken	C	D

Data och avgränsningar

I grova drag har den första delen av denna rapport baserats på data som finns tillgängliga via Eurostat. Det gäller i huvudsak det första kapitlet som behandlar den kulturella och kreativa arbetsmarknadens storlek, utveckling över tid samt geografiska och regionala fördelning³. Eurostats data bygger i grunden på EU's arbetskraftsundersökning – EU labor force survey (EU-LFS).

3. Datat från Eurostat tillgängliggörs via <https://ec.europa.eu/eurostat/web/culture/data/database> avrundat till närmast hundratal. Avrundningarna gör att beroende på i vilka nedbrytningar datat presenteras kan summeringarna av totalen ibland variera något för respektive år.

För att kunna uttala oss om kulturskaparnas situation på arbetsmarknaden har data från Eurostat behövt kompletteras med ytterligare detaljnivå. Huvuddelen av rapporten är därför baserad på data specialbeställd av Kulturanalys Norden från de respektive nordiska statistikbyråerna. Dessa beställningar har utgått från CTM-definitionen.

Myndigheten för kulturanalys har med hjälp av direkt tillgång till individdata från statistikmyndigheten SCB i Sverige utfört en undersökning om personer med kulturyrken och med anställning i kulturnärings i Sverige. Kulturanalys Norden har även i ett första skede genomfört en inventering över vilka motsvarande data som går att beställa från statistikmyndigheterna i de övriga nordiska länderna för att kartlägga den nordiska populationen på den kulturella och kreativa arbetsmarknaden. Därefter har registerdata beställts från samtliga nordiska länders statistikbyråer. Motsvarande data från de självstyrande områdena har dock inte varit möjligt att insamla. De data som redovisas för Åland i rapporten är hämtade från Nordic Statistic Database. Dessa inventeringar och beställningar har ur Kulturanalys Nordens perspektiv inneburit ett metodutvecklande arbete.

Beställningen av registerdata har krävt uppdelade leveranser i fyra tabeller per land. Anledningen till detta är att om data hade sammanställts nedbrutet på alla efterfrågade variabler i en tabell ökar kombinationsmöjligheterna så pass mycket att stora mängder data måste tas bort av sekretessskäl. Bortfallet på grund av olika sekretessregler i de olika länderna blir då så stort att användbarheten av data minskar drastiskt.

De fyra tabeller som beställts från de respektive nordiska ländernas statistikmyndigheter, baserade på en population enligt CTM-definitionen, omfattar variablerna nedan.

Tabell 1 Tabellbeställning från respektive nordiska ländernas statistikmyndigheter

Källa: Kulturanalys Norden

	Tabell 1	Tabell 2	Tabell 3	Tabell 4
	Arbetsgivare och bakgrund	Yrkesställning och bakgrund	Arbetsgivare och område	Yrkesställning och område
a	År	År	År	År
b	Kön	Kön	ISCO3/Yrke	ISCO3/Yrke
c	Utländsk bakgrund	Utländsk bakgrund	NACE/Bransch	NACE/Bransch
d	Födelseland utrikesfödda	Födelseland utrikesfödda	Typ av arbete	Typ av arbete
e	Typ av arbete	Typ av arbete	Arbetsgivare sektor	Yrkesställning
f	Arbetsgivarens sektor	Yrkesställning		

Med utgångspunkt i de fyra tabellerna och ingående variabler beskrivs i de sista kapitlen i den här rapporten situationen på den kulturella och kreativa arbetsmarknaden i Norden. Rapporten redovisar antal sysselsatta, fördelning uppdelat på kön, utländsk bakgrund och huruvida arbetsgivaren är privat, offentlig eller av annan typ. Vidare redovisas vilka branscher som är vanligast att arbeta inom samt hur detta utvecklats över tid.

Dessutom redovisas fördelningen av kulturskapare som är enbart anställda, enbart egenföretagare/arbetar i eget aktiebolag eller en kombination av anställning och egenföretagande dvs. är s.k. kombinatörer. Uppdelningen visar exempelvis om det är vanligare att män eller kvinnor har en viss typ av anställning eller oftare arbetar i privat eller offentlig sektor, i ledande eller ej ledande ställning, och det är också intressant om det finns skillnader mellan inrikes och utrikes födda när det gäller typ av arbetsgivare eller anställningsform.

Jämförbarhet

Tillvägagångssättet i denna studie, med en kombination av öppet tillgängliga data från Eurostat liksom synkroniserade databeställningar från respektive nordiskt land som komplement och med utgångspunkt i en förutbestämd CTM-definition, innebär en relativt hög grad av jämförbarhet mellan länderna. Dock förekommer ett mindre antal områden där ländernas definitioner, godtagbara sekretessnivåer och tillvägagångssätt för att sammanställa beställda tabeller har skiljt sig åt. Detta gäller i de allra flesta fallen data för Island där antalet individer av naturliga skäl många gånger varit så få att önskvärda korstabuleringar av data inte låtit sig göras av sekretessskäl. Detta innebär att data för Island inte redovisas fullt ut i samma utsträckning som för övriga länder. Data för Åland redovisas inte heller i rapporten på samma detaljeringsnivå. För svenska data gäller att definitionen av kombinatörer avviker från de definitioner som använts i de övriga länderna. För Norge och Danmark har egenföretagare erhållit yrkesställning som arbetsledande/chefsställning, vilket gör att andelen verksamma kulturskapare i ledande ställning blir betydligt högre för dessa länder.

Den kulturella och kreativa arbetsmarknaden i Norden

Den kulturella och kreativa arbetsmarknaden växer

Den kulturella och kreativa arbetsmarknaden i Norden sysselsatte år 2019 över 620 000 personer i Norden, vilket motsvarar strax under 5 procent av den då totala nordiska sysselsättningen.

Antalet kulturskapare har samtidigt ökat i samtliga nordiska länder, med undantag för Norge, under den studerade perioden. Starkast har utvecklingen varit i Sverige och Finland medan antalet kulturskapare varit stabilt och endast ökat marginellt i Danmark, och minskat marginellt i Norge. Utvecklingen på Island utgör i det nordiska sammanhanget en mellanposition. Island upplevde en kraftig tillväxt av kulturskapare fram till år 2016 men antalet kulturskapare har därefter minskat något. Över perioden som helhet har dock den kulturella och kreativa arbetsmarknaden vuxit på Island. På Åland har antalet kulturskapare varit konstant under de år som redovisas nedan.

Sammantaget inom den nordiska regionen har dock antalet kulturskapare enligt CTM-definition ökat med ca 7 procent under perioden mellan åren 2014 och 2019. Den kulturella och kreativa arbetsmarknaden i Norden sammantaget har därmed vuxit i storlek från strax över en halv miljon, ca 580 000 år 2014, till över 620 000 personer år 2019. Motsvarande ca 40 procent av denna arbetsmarknad finns i Sverige och motsvarande ca 20 procent i vardera Finland, Danmark och Norge, medan ca 2 procent utgörs av Island.

Tabell 2 Antalet kulturskapare enligt CTM-definitionen åren 2014–2019 i de nordiska länderna, samt förändring mellan första och sista redovisade år för respektive land

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från Eurostat. Data för Åland är från Nordic Statistic Database.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Δ i procent 2014–2019
Island	10 500	11 400	12 300	11 400	11 100	11 100	6
Danmark	123 000	125 700	124 600	122 700	120 000	125 400	2
Finland	118 500	123 300	116 800	115 500	125 700	131 500	11
Norge	105 500	102 500	102 500	102 200	101 400	104 900	–1
Sverige	222 800	231 300	242 900	242 800	233 600	249 600	12
Åland	..	..	..	1 000	1 000	1 000	..
Norden	580 300	594 200	599 100	595 600	592 800	623 500	7

I tabellen ovan har antalet kulturskapare presenterats i absoluta tal för de nordiska länderna. Tidsserien är relativt kort och omfattar en sexårsperiod där uppgifter för samtliga länder finns representerade åren 2014–2019. För Åland redovisas data för de tre sista åren. Samtliga länder, undantaget Norge, har upplevt en ökning av antalet kulturskapare om vi jämför det första och det sista året för vilka vi har data. Här bör nämnas att data från Eurostat kan inkludera år 2020, vi har därremot valt att inte inkludera år 2020 eftersom sysselsättningsdatat under detta år varit osäkert, bland annat genom skillnader mellan länder i hur omfattande permitteringar under pandemin varit.

Av tabell 3 nedan framgår att kulturskaparnas andel av den totala sysselsättningen på de nordiska arbetsmarknaderna har varit stabil över tid. På Island utgör gruppen en större del av arbetsmarknaden än i övriga länder, vilket troligen har med den generella näringsstrukturen i landet att göra. Det samma gäller för Åland som uppvisar den allra högsta andelen. På Island har kulturskaparnas andel också fluktuerat mer över tid än i övriga Norden. I Finland och Sverige är kulturskaparna en närmast lika stor del av arbetsmarknaden, ca 5 procent, medan andelen är något lägre i Norge och Danmark.

Tabell 3 Kulturskapare som andel av den totala sysselsättningen åren 2014–2019 i de nordiska länderna

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från Eurostat. Data för Åland är från Nordic Statistic Database.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Island	5,9 %	6,2 %	6,4 %	5,9 %	5,6 %	5,5 %
Danmark	4,6 %	4,6 %	4,5 %	4,4 %	4,2 %	4,4 %
Finland	4,8 %	5,1 %	4,8 %	4,7 %	4,9 %	5,1 %
Norge	4,0 %	3,9 %	3,9 %	3,9 %	3,8 %	3,9 %
Sverige	4,7 %	4,8 %	4,9 %	4,8 %	4,6 %	4,9 %
Åland	..	..	..	6,6 %	6,5 %	7 %
Norden	4,9 %	5,0 %	5,0 %	4,9 %	4,8 %	5,0 %

Att kulturskaparnas andel av sysselsättningen ökat över tid kan tolkas på flera sätt. Om länderna upplever befolkningstillväxt och växande sysselsättning, blir det viktigt att ställa utvecklingen av antalet kulturskapare i relation till den generella sysselsättningstillväxten. Är en ökning av kulturarbetsmarknaden inom Norden på ca 7 procent förväntad, en stark eller svag tillväxt? Svaret på den frågan avgörs av huruvida den generella tillväxten i Norden varit högre eller lägre än så under perioden. I det följande ska vi titta lite närmare på den kulturella och kreativa arbetsmarknadens relativa tillväxt.

Alla delar av en arbetsmarknad följer vanligen inte den genomsnittliga tillväxten. Vissa branscher ökar i betydelse medan andra minskar. Samtidigt som de nordiska arbetsmarknaderna upplever en sysselsättningstillväxt sker också en långsiktig omvandling av de nordiska arbetsmarknaderna. Det sker alltså en förskjutning från industri och tillverkning mot ökad betydelse av tjänstesektorerna. Denna process är en del av den långsamma och ständigt pågående strukturomvandlingen från nordiska industrisamhällen till samhällen dominerade av tjänsteproduktion (Alsos & Dølvik, 2021). Merparten av de yrkesgrupper som identifieras genom CTM-definitionen återfinns i tjänstebanscher, den del av ekonomin som generellt åtnjuter en starkare tillväxt än övriga sektorer. Borde vi i enlighet med detta förhållande kunna förvänta oss en starkare utveckling bland kulturskaparna än för arbetsmarknaden som helhet? Svaret är på inget sätt givet, då tjänstesektorn är mycket diversifierad och inte alla branscher upplever likartad utveckling eller konjunkturcykler.

I tabell 4 nedan redovisas skillnaden i procentenheter mellan utvecklingen av den kulturella och kreativa arbetsmarknaden och den generella tillväxttakten på de nordiska arbetsmarknaderna. Om skillnaden är positiv anger det att tillväxttakten är starkare för kulturskapare än för arbetsmarknaden som helhet och ett negativt värde innebär därmed en svagare utveckling. Här framgår att den kreativa och kulturella arbetsmarknaden i Norden som helhet haft en något starkare utveckling än den nordiska arbetsmarknaden som helhet.

Tabell 4 Skillnad i procentenheter mellan tillväxten av kulturskapare (2014–2019) och den generella tillväxten på hela arbetsmarknaden i de nordiska länderna (2014–2019)

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från Eurostat

Island	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Norden
-8,2	-5,7	+6,9	-4,0	+5,1	+1,4

I tabellen ovan ser vi att i Finland och Sverige har den kulturella och kreativa arbetsmarknaden vuxit snabbare än arbetsmarknaden som helhet. I Norden som helhet har sysselsättningen av kulturskapare i princip följt med i den generella sysselsättningstillväxten och endast varit något starkare än utvecklingen av arbetsmarknaden sammantaget.

På Island har antalet kulturskapare emellertid minskat som andel av arbetsmarknaden mellan åren 2014 och 2019 trots att antalet kulturskapare ökat. Detta kan vid en första anblick uppfattas som motsägelsefullt men förklaras av att arbetsmarknaden som helhet på Island åtnjuter en mycket stark sysselsättningstillväxt under perioden, varför kulturskaparnas andel minskat trots att de blivit fler. Den generella tillväxttakten av sysselsättningen på Island har alltså varit betydligt starkare än bland kulturskaparna, vilket gjort att kulturskaparnas andel av den totala sysselsättningen minskat över tid. Även i Danmark och framför allt i Norge (där antalet kulturskapare minskat), har utvecklingen av antalet kulturskapare varit svagare än den generella sysselsättningstillväxten.

I Sverige och framför allt i Finland har alltså kulturskaparna haft en starkare tillväxt än vad som vore förväntat, givet den generella utvecklingen på dessa länders arbetsmarknader. I Finland har antalet kulturskapare vuxit över en och en halv gång så mycket som den totala sysselsättningen i landet mellan åren 2014 och 2019.

En jämställd del av arbetsmarknaden

De nordiska länderna har några av världens mest jämställda arbetsmarknader sett till kvinnligt arbetskraftsdeltagande.⁴ God representation av kvinnor tycks också gälla på arbetsmarknaden för kulturskapare då andelen kvinnor utgör 49–54 procent av denna grupp i de nordiska länderna.

I tabellen nedan redovisas antalet män och kvinnor bland kulturskaparna i de nordiska länderna under två år. De år som redovisas är år för vilka vi har data för samtliga länder, åren 2014 och 2019. Vi kan se att Sverige är det land för vilket skillnaden i förändringstakt är störst mellan antalet kvinnor och män bland kulturskaparna. I Sverige har både antalet män och kvinnor ökat kraftigt under perioden, men ökningen av antalet kvinnliga kulturskapare har varit betydligt större. På Island har antalet manliga kulturskapare blivit färre medan de kvinnliga blivit fler mellan dessa två år. Minst skillnad i förändringstakt mellan kvinnor och män under dessa år har samtidigt ägt rum i Danmark, där såväl manliga som kvinnliga kulturskapare endast ökat marginellt.

Tabell 5 Antalet manliga och kvinnliga kulturskapare enligt CTM-definitionen åren 2014 och 2019 i de nordiska länderna

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från Eurosta. Data för Åland är från Nordic Statistic Database.

	2014			2019			Δ 2014–2019 i procent	
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Island	5 600	5 000	10 600	6 100	4 900	11 100	9	–2
Danmark	62 400	60 600	123 000	62 900	62 500	125 400	1	3
Finland	63 000	55 500	118 500	71 400	60 100	131 500	13	8
Norge	51 200	54 300	105 500	51 700	53 200	104 900	1	–2
Sverige	112 900	110 000	222 800	134 000	115 700	249 600	19	5
Åland	..	..	..	600	400	1 000	..	..
Norden	295 100	285 400	585 200	326 700	296 800	623 500	11	4

4. Detta kan exempelvis mätas genom att arbetsmarknaderna i de nordiska länderna har en av de högsta sysselsättningsgraderna för kvinnor i världen (Nordiska ministerrådet, 2021).

Trots att män och kvinnor upplevt något olika tillväxttakter under perioden 2014–2019 kan vi i tabell 6 nedan konstatera att könsfördelningen bland kulturskapare präglats av stabilitet snarare än av betydande förändring. Könsfördelningen har varit relativt stabil över tid under de senaste åren. Endast i Danmark har det skett andelsförskjutningar med, över hela perioden, en minskad andel kvinnor bland kulturskaparna (–1 procentenhet) åren 2014–2019.

I flertalet nordiska länder, undantaget Danmark och Norge, är andelen kvinnor samtidigt större än andelen män bland kulturskaparna. Störst andel kvinnor bland kulturskapare uppvisar Island, där kvinnornas andel ligger kring 55 procent, under det sista redovisade året. Liksom på Åland där andelen kvinnor bland kulturskaparna är 60 procent.

Tabell 6 Andelen kvinnor bland kulturskapare enligt CTM-definitionen åren 2014–2019 i de nordiska länderna

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från Eurostat. Data för Åland är från Nordic Statistic Database.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Δ Pe* 2014–2019
Island	53 %	47 %	47 %	51 %	53 %	55 %	2
Danmark	51 %	51 %	50 %	50 %	51 %	50 %	–1
Finland	53 %	51 %	50 %	51 %	53 %	54 %	1
Norge	49 %	50 %	49 %	49 %	47 %	49 %	0
Sverige	51 %	52 %	52 %	51 %	51 %	54 %	3
Åland	..	..	..	60 %	60 %	60 %	..
Norden	51 %	51 %	51 %	51 %	51 %	52 %	1

* Pe står för procentenhet.

Även om gruppen kulturskapare inte i alla länder, eller under alla år, är en kvinnodominerad grupp, är andelen kvinnor ändå högre bland kulturskapare än genomsnittet på hela arbetsmarknaden i de nordiska länderna sammantagna.

I likhet med i föregående avsnitt, då vi analyserade tillväxttakten på den kulturella och kreativa arbetsmarknaden, är det vanskligt att avgöra om en kvinnodominans på 52 procent ligger i linje med vad vi borde förvänta oss. Svaret på den frågan får vi först om vi jämför andelen kvinnor bland kulturskaparna med andelen kvinnor generellt på de nordiska arbetsmarknaderna.

I tabellen nedan redovisas detta förhållande genom ett kvotvärde, där ett värde över ett (1) innebär att andelen kvinnor bland kulturskapare är högre än motsvarande andel på hela arbetsmarknaden i respektive land. På motsvarande vis innebär ett kvotvärde under ett (1) att andelen kvinnor bland kulturskapare är lägre än motsvarande andel på hela arbetsmarknaden. Endast under ett år, 2015, och i ett

land, Island, understeg balanskvoten ett (1). Detta trots att kvinnornas andel under fler än ett år, på Island, men också i Norge, understeg 50 procent. Att det förhåller sig på detta vis förklaras av att antalet sysselsatta kvinnor är färre än antalet sysselsatta män i de nordiska länderna. Detta trots att, som vi tidigare konstaterat, kvinnors arbetsmarknadsdeltagande är ovanligt högt i Norden.

Tabell 7 Kvot av andel kvinnor bland kulturskapare och andel kvinnor på hela arbetsmarknaden 2014–2019

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från Eurostat. Data för Åland är från Nordic Statistic Database.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Island	1,11	0,98	1,00	1,09	1,14	1,18
Danmark	1,07	1,08	1,05	1,05	1,07	1,06
Finland	1,09	1,05	1,04	1,06	1,09	1,12
Norge	1,02	1,06	1,04	1,04	1,01	1,04
Sverige	1,06	1,09	1,08	1,07	1,07	1,13
Åland	..	..	..	1,20	1,20	1,20
Norden	1,06	1,07	1,06	1,06	1,07	1,10

Inrikes och utrikes födda kulturskapare

Utrikesfödda har över tid kommit att utgöra en allt större del av befolkningarna i de nordiska länderna liksom bland de sysselsatta. Även bland kulturskapare utgör de utrikesfödda en betydande del, framför allt gäller detta i Norge och Sverige och under senare år även på Island. I Norge utgör de utrikesfödda nära en sjättedel av kulturskaparna. I samtliga nordiska länder ökar andelen utrikesfödda kulturskapare över tid.

Tabell 8 Andelen utrikesfödda bland kulturskapare enligt CTM-definitionen åren 2014–2019 i de nordiska länderna

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB, SCB, Statistics Finland & Statistics Iceland

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Island	9,7 %	9,9 %	10,0 %	11,0 %	12,3 %	12,8 %
Danmark		8,5 %	9,2 %	9,5 %	9,8 %	
Finland	5,4 %	5,8 %	6,3 %	6,7 %	7,0 %	
Norge		14,9 %	15,3 %	15,5 %	15,8 %	16,2 %
Sverige	12,5 %	13,2 %	14,0 %	14,7 %	14,7 %	

Eftersom både andelen utrikesfödda i befolkningen och arbetsmarknadsdeltagandet varierar i de nordiska länderna är det svårt att utifrån tabellerna ovan avgöra om andelarna utrikesfödda inom kultursektorn är att betrakta som förväntade eller inte.

Jämförs andelen utrikesfödda kulturskapare med andelen utrikesfödda i genomsnitt på hela arbetsmarknaden i samtliga nordiska länder ser vi dock att gruppen kulturskapare är något mer homogen än genomsnittet av de sysselsatta. Detta tydliggörs i tabellen nedan där en kvot under ett (1) innebär att andelen utrikesfödda bland kulturskapare är lägre än motsvarande andel på hela arbetsmarknaden i respektive land. Här framgår att andelen utrikesfödda i stort sett är som förväntad i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Kvoten i dessa länder ligger kring 0,9 vilket innebär att utrikesfödda i princip är lika representerade bland kulturskapare som på arbetsmarknaden som helhet. Under ett par år, 2017 och 2018, var utrikesfödda representerade i förväntad utsträckning givet genomsnittet i Sverige.

Sammanfattningsvis kan det alltså konstateras att den kulturella och kreativa arbetsmarknaden, i termer av andelen sysselsatta som fötts utanför landets gränser, är väl representerade i de nordiska länderna. Den kulturella och kreativa arbetsmarknaden tycks varken vara en sektor med märkbar över- eller underrepresentation av utrikesfödda arbetstagare. Undantaget i sammanhanget utgörs dock av Island där de utrikesföddas andel av de sysselsatta inom den kulturella och kreativa arbetsmarknaden bara är hälften så stor på arbetsmarknaden som helhet.

Tabell 9 Kvot av andel utrikesfödda inom kultursektorn och andel utrikesfödda på hela arbetsmarknaden

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB, SCB, Statistics Finland & Statistics Iceland

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Island	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5
Danmark		0,9	0,9	0,9	0,9	
Finland	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	
Norge		0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Sverige	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	

Andelen utrikesfödda kulturskapare har samtidigt ökat mest på Island under den studerade perioden, vilket framgår av tabell 10 nedan. Anledningen till att kultursektorn ändå blivit mindre "integrerad" än övriga arbetsmarknaden under samma period är dock att andelen utrikesfödda ökat ännu snabbare på arbetsmarknaden som helhet på Island. Framförallt sedan år 2015 har andelen utrikesfödda ökat kraftigt på Island.

Väljer vi nu att titta på könsfördelningen bland de utrikesfödda kulturskaparna i de nordiska länderna, ser vi att det inte tycks vara någon märkbar överrepresentation av varken utrikesfödda män eller kvinnor. I de flesta nordiska länderna, undantaget Finland, var andelen utrikesfödda något högre bland de kvinnliga kulturskaparna än bland de manliga kulturskaparna år 2018.

Tabell 10 Andelen utrikesfödda per kön bland kulturskapare i de nordiska länderna

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB, SCB, Statistics Finland & Statistics Iceland

	2015			2018			Totalt Δ Pe* 2015 och 2018
	Kvinnor	Män	Total	Kvinnor	Män	Total	
Island**	..	..	9,9 %	..	..	12,3 %	2,6
Danmark	8,7 %	8,4 %	8,5 %	9,9 %	9,6 %	9,8 %	1,3
Finland	5,1 %	6,5 %	5,8 %	6,1 %	7,9 %	7,0 %	1,2
Norge	15,0 %	14,8 %	14,9 %	16,1 %	15,5 %	15,8 %	0,9
Sverige	13,0 %	13,4 %	13,2 %	15,3 %	14,1 %	14,7 %	1,5

* Pe står för procentenhet.

** Uppgifterna om utrikesfödda kulturskapare på Island har inte kunnat fördelas efter kön.

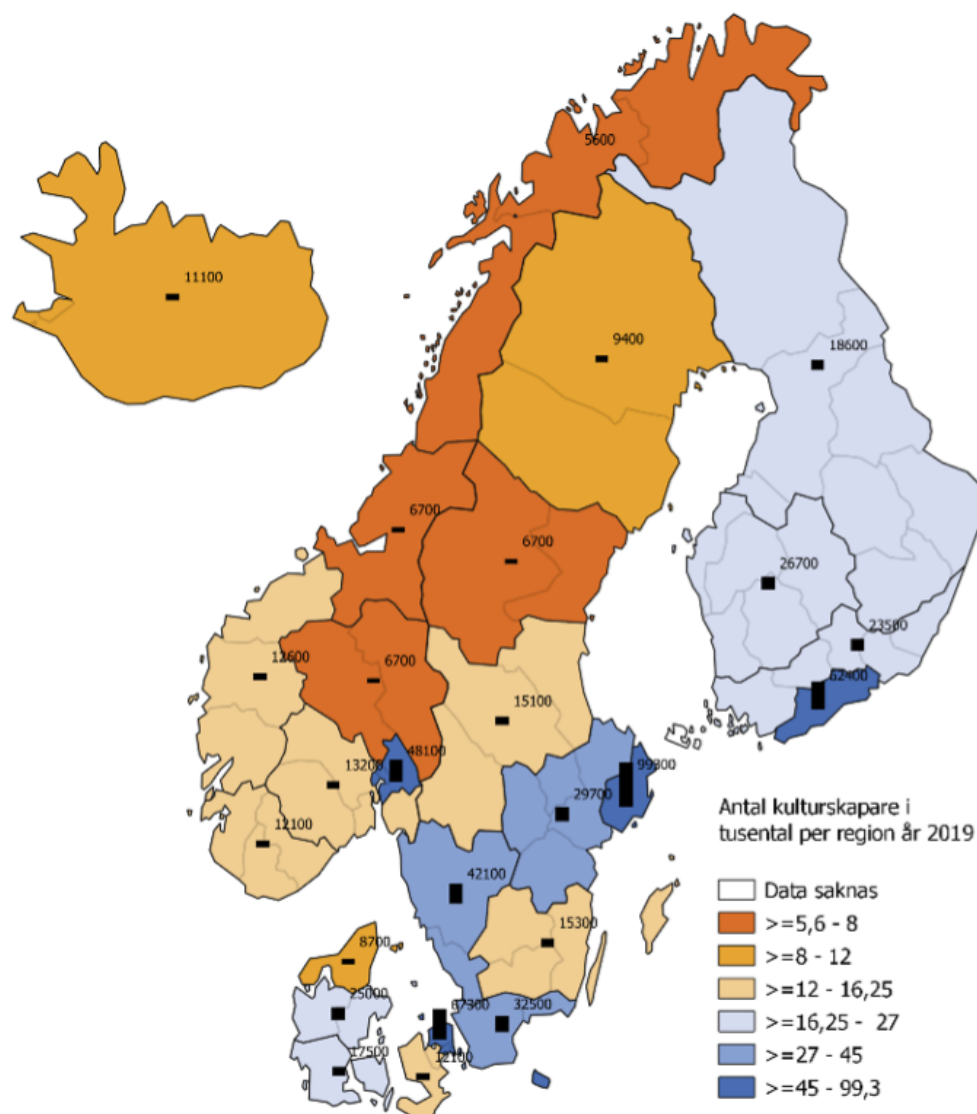
I avsnitten ovan har vi belyst ett antal aspekter av de kulturskapare som arbetar på den kulturella och kreativa arbetsmarknaden. Vi har också konstaterat att det sker en tillväxt av kulturskapare som är något starkare än den generella sysselsättningstillväxten sammantaget för de nordiska länderna. Vi har konstaterat att kvinnor generellt är fler än män och att utrikesfödda har en god representation bland kulturskaparna. I nästa avsnitt i denna rapport riktar vi fokus mot hur den kulturella och kreativa arbetsmarknaden är fördelad inom de nationella geografierna.

Den kulturella och kreativa arbetsmarknadens geografi

I det förgående avsnittet studerade vi den nationella situationen och bland annat utvecklingen av antalet personer som är verksamma på den kulturella och kreativa arbetsmarknaden. I det följande ska vi beskriva hur denna arbetsmarknad är fördelad inom den nordiska geografin.

Storstadsregionernas dominans

Att de nordiska arbetsmarknaderna över tid blivit allt mer urbaniserade och koncentrerade till ett antal regionala centra är välkänt (Alsos & Dølvik, 2021). Men denna koncentration leder också till en tilltagande specialisering. Regional specialisering är en utmärkande egenskap för ekonomins geografiska fördelning och koncentration. Att regioner specialiserar sig betyder att de med tiden blir allt mer olika och utgör delar av en geografisk arbetsdelning, där vissa branscher blir mer framträdande i vissa regioner. Det innebär att varje regional ekonomi har en mer distinkt roll i produktionssystemet av varor och tjänster, vilket också skapar ökade beroendeförhållanden mellan regioner. Över tid har en stor mängd litteratur växt fram som söker förklarat varför en sådan regional specialisering uppstår och hur den går till. Under de senaste årtiondena har regional specialisering främst uppmärksammats i litteraturen om kluster. Denna rapport syftar inte till att identifiera kulturella och kreativa kluster, men en viktig pusselbit för att förstå den kulturella och kreativa arbetsmarknaden är ändå att grovt klarlägga dess rumsliga fördelning inom de nordiska länderna.

Karta 1 Antal kulturskapare per region år 2019

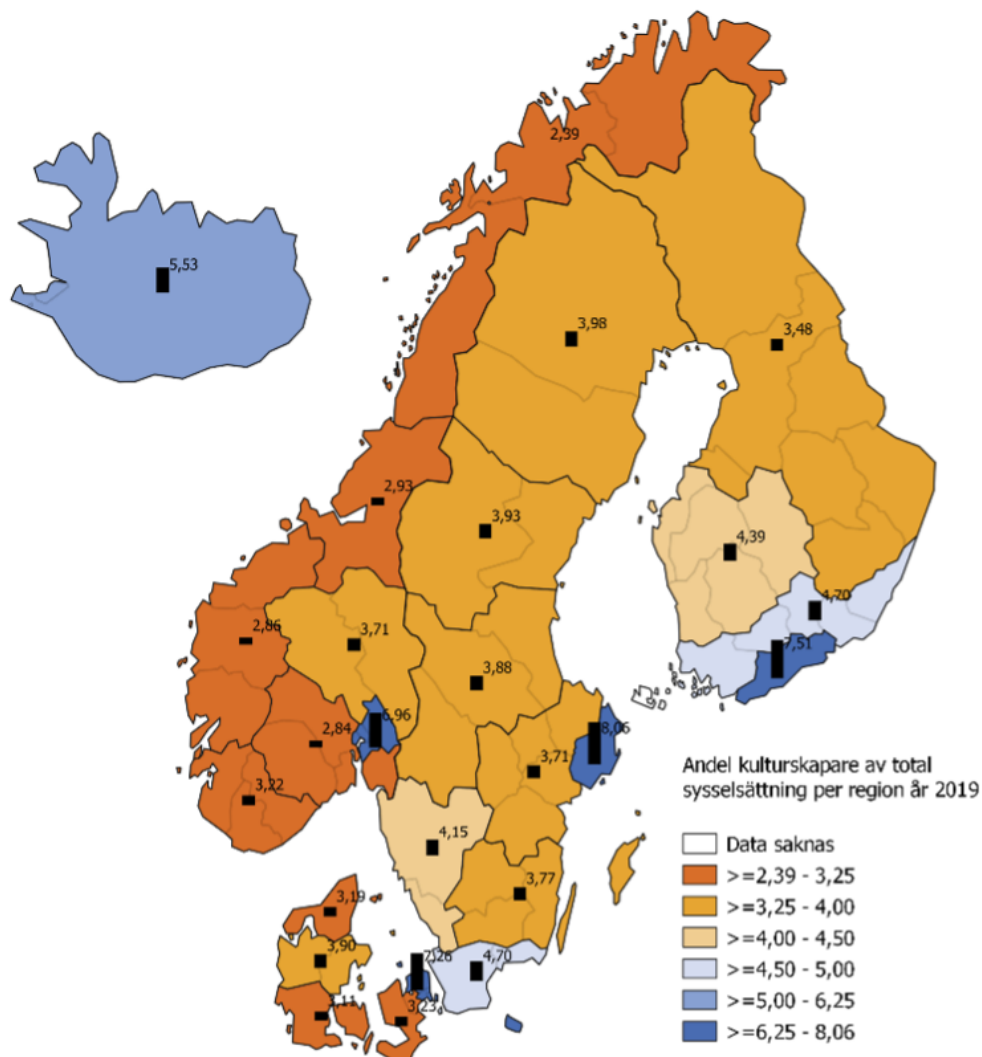
Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från Eurostat

En konsekvens av den tilltagande urbaniseringen och specialiseringen är att stora och täta regioner vuxit och att dessa blivit specialiserade inom framför allt kunskapsintensiva tjänstesektorer men också inom kulturella och kreativa områden (Huiwen & Hassink, 2017). I karta 1 ovan kan vi se att det framför allt är huvudstadsregionerna i de fyra större nordiska länderna som antalet sysselsatta kulturskapare är många. Störst är den kulturella och kreativa arbetsmarknaden i Stockholmsregionen med nära 100 000 kulturskapare och Huvudstadsregionen/ Köpenhamnsregionen med nära 70 000 kulturskapare. Men även Helsingforsregionen med strax över 60 000 kulturskapare och Osloregionen med nära 50 000 kulturskapare, utgör tydliga tyngdpunkter på den nordiska kulturella och kreativa arbetsmarknaden. De fyra största nordiska huvudstäderna samlar tillsammans nära 280 000 kulturskapare vilket utgör 45 procent av den nordiska kulturella och kreativa arbetsmarknaden.

Att storstadsregionerna utgör viktiga delar av kulturskaparnas arbetsmarknad är inte förvånande, givet dessa regioners storlek och relativa betydelse för ländernas

arbetsmarknader som helhet. Vad som däremot kanske är mer intressant är att även regioner utanför huvudstadsregionerna uppvisar relativt höga siffror. Detta förklaras dock i huvudsak av att regionindelningen i dessa kartor (NUTS 2-regioner) utgör mycket stora geografier som trots att de omfattar relativt glesa områden genom sitt geografiska omfång lyckas samla en relativt stor del av den nationella sysselsättningen.

Väljer vi däremot att studera kulturskaparnas andel av den totala sysselsättningen i de nordiska regionerna finner vi ett än tydligare mönster mot huvudstadskoncentration.

Karta 2 Andel kulturskapare av den totala sysselsättningen per region år 2019

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från Eurostat

I karta 2 ovan ser vi att den kulturella och kreativa arbetsmarknaden utgör en betydligt större del av storstadsregionernas arbetsmarknader än vad fallet är i övriga nordiska regioner. Att storstäderna även i relativa termer är mer betydande delar av den kulturella och kreativa arbetsmarknaden har, som tidigare nämnts, delvis att göra med regional branschspecialisering och i förlängningen vilka branscher som räknas som kulturella och kreativa. I nästa avsnitt ska vi därför titta lite närmare på vilka delar av de nordiska ekonomierna som omfattas av kulturarbetsmarknaden enligt CTM definitionen, och även vilken omfattning olika delar av ekonomin präglas av kulturell och kreativ sysselsättning.

Kulturskaparnas arbetsmarknad i olika delar av ekonomin

En viktig aspekt vid analysen av den kulturella och kreativa arbetsmarknaden är att studera inom vilka näringsgrenar som kulturskaparna återfinns. För att skapa en sådan överblick väljer vi att titta på en relativt grov branschindelning i tabellen nedan⁵.

I tabell 11 redovisas kulturskaparnas fördelning över 22 näringsgrenar i de respektive nordiska ekonomierna. Som tydligt framgår är det i första hand tre näringsgrenar där många kulturskapare arbetar. Det gäller inom (J) informations- och kommunikationsområdet, (M) tjänster inom juridik, ekonomi och vetenskap/teknik, samt naturligtvis inom branschgrupp (R) kultur, nöje och fritid. Utöver dessa tre huvudgrupper är kulturskaparna även relativt vanligt förekommande i gruppen (G) handel och (C) tillverkningsindustrin. Denna fördelning styrs naturligtvis av vilka underbranscher på finare nivå som inkluderas i CTM-definitionen på finare nedbruten nivå.⁶

Totalt sett för de i tabellen fyra redovisade nordiska länderna arbetar flest kulturskapare inom tjänstesektorn riktad mot juridisk, ekonomisk, vetenskaplig och teknisk verksamhet. Nära 30 procent av kulturskapare i de fyra redovisade nordiska länderna arbetar inom denna branschgrupp. Ytterligare ca 23 procent av kulturskaparna arbetar inom kultur, nöje och fritid samt ungefärligen lika många inom informations- och kommunikationsverksamhet.

5. De nordiska länderna ingår i ett internationellt system av ekonomiska klassifikationer och utgår från EU:s näringsgrensstandard NACE (Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne, dvs. "Europeiska gemenskapens statistiska nomenklatur över ekonomiska aktiviteter"). Den gemensamma klassificeringen gör att statistiken som produceras utifrån NACE blir jämförbar mellan länder.

6. Se bilaga 1 tabell 2.

Tabell 11 Andel kulturskapare per bransch och land år 2018

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB, SCB & Statistics Finland

NACE 2018	Danmark	Finland	Sverige	Norge	Totalt
A Jordbruk, skogsbruk och fiske	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
B Utvinning av mineral	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
C Tillverkning	5,9 %	7,6 %	7,1 %	5,2 %	6,5 %
D Försörjning av el, gas, värme och kyla	0,0 %	0,0 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %
E Vattenförsörjning, avloppsrening, avfallshantering och sanering	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,1 %	0,0 %
F Byggnadsverksamhet	0,2 %	1,1 %	0,9 %	0,3 %	0,7 %
G Handel, reparation av motorfordon och motorcyklar	8,1 %	8,5 %	6,5 %	7,2 %	7,3 %
H Transport och magasinering	0,2 %	0,3 %	0,3 %	0,3 %	0,3 %
I Hotell- och restaurangverksamhet	0,4 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %
J Informations- och kommunikationsverksamhet	24,2 %	21,1 %	22,4 %	22,4 %	22,3 %
K Finans- och försäkringsverksamhet	0,4 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %
L Fastighetsverksamhet	0,2 %	0,1 %	0,2 %	0,1 %	0,2 %
M Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	27,0 %	25,9 %	29,3 %	24,9 %	27,0 %
N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	0,5 %	1,6 %	1,0 %	0,6 %	0,9 %
O Offentlig förvaltning och försvar, obligatorisk socialförsäkring	1,7 %	1,8 %	2,4 %	2,1 %	2,0 %
P Utbildning	4,0 %	6,5 %	4,7 %	6,6 %	5,2 %
Q Vård och omsorg, sociala tjänster	0,8 %	0,9 %	0,5 %	0,5 %	0,6 %
R Kultur, nöje och fritid	20,4 %	20,4 %	22,9 %	27,8 %	22,6 %
S Annan serviceverksamhet	2,3 %	2,8 %	1,3 %	1,6 %	1,8 %
T Förvärvsarbete i hushåll	..	0,2 %	0,0 %	..	0,0 %
U Verksamhet vid internationella organisationer	..	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
X Okänd näringsgren	3,5 %	0,5 %	0,2 %	0,0 %	1,0 %
Totalt antal kulturskapare	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

* Notera att totalkolumnen avser Norden exklusive Island.

Att kulturskaparna är många inom verksamheter som juridik, ekonomi, vetenskap och teknik kan vid en första anblick tyckas förvånande. Här gäller det dock att hålla i minnet den metod som ligger till grund för CTM-definitionen. Inom branschgruppen finns nämligen, på finare nedbruten nivå, verksamheter och företag inom arkitektur samt reklam- och marknadsundersökningsverksamhet. Här arbetar alltså yrkesgrupper som arkitekter, produktutvecklare och designers samt till exempel kartografer och fotografer. De anställda inom denna branschgrupp har ofta specialiserad yrkesmässig, vetenskaplig och teknisk och kreativ kompetens. Arbetet kräver ofta en hög utbildningsnivå och verksamheterna i denna bransch tillhandahåller specialkunskap.

Att kulturskaparna är många inom informations- och kommunikationsverksamhet är kanske inte lika överraskande. Denna branschgrupp omfattar nämligen produktion och distribution av informations-, kommunikations-, och kulturprodukter. Det huvudsakliga innehållet i denna branschavdelning av intresse för denna studie är förlagsverksamhet inklusive utgivning av programvaror, film- och ljudinspelningsverksamhet, samt radio/tv-sändningar och annan informationsverksamhet. Här arbetar till exempel artister och skådespelare, journalister, författare och lingvister, kläddesigners, fotografer och multimediasdesigners.

Kultur, nöje och fritid är en i många avseenden naturlig hemvist för kulturskapare eftersom en stor del av underbranscherna inom denna branschgrupp per definition fångas in av CTM-definitionen. Denna branschgrupp omfattar en mängd verksamheter avsedda att tillgodose olika kultur-, underhållnings- och fritidsintressen hos allmänheten, inklusive föreställningar, drift av museer, spel-, idrotts- och fritidsaktiviteter. Med andra ord finns många offentligfinansierade kulturinstitutioner inom denna branschgrupp. Här arbetar personer i många konstnärliga yrken, men även museipersonal, bibliotekarier samt musik- och sånglärare och arkivpersonal.

Väljer vi att titta på hur stor andel av alla kulturskapare som arbetar i olika produktionsslag i ekonomin ser vi att kulturskaparna fördelar sig ganska ojämnt. Överst i tabell 12 nedan, i de varutillverkande branscherna (branschgrupperna A–F), befinner sig i genomsnitt 7 procent av kulturskaparna i de nordiska länderna. Inom handel och tjänstenäringarna (branschgrupperna G–N) finns däremot nära 60 procent av de nordiska kulturskaparna medan motsvarande 30 procent finns inom de delarna av ekonomin som huvudsakligen domineras av offentlig verksamhet (branschgrupperna O–R).

Tabell 12 Antal kulturskapare per branschaggregat och land år 2018

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB, SCB & Statistics Finland

NACE 2018	Danmark	Finland	Sverige	Norge	Totalt
A-F Varuproduktion	6,2 %	8,8 %	8,2 %	5,8 %	7 %
G-N Tjänsteproduktion	61,0 %	58,0 %	59,8 %	55,6 %	58 %
O-R Offentligverksamhet	26,9 %	29,6 %	30,5 %	37,0 %	30 %
S-X Övrigt	5,9 %	3,5 %	1,5 %	1,6 %	3 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Att det är inom tjänstenärings och den sektor som huvudsakligen domineras av offentlig verksamhet som kulturskaparna är verksamma kommer kanske inte som någon överraskning. Att det ändå finns relativt många kulturskapare inom varuproducerande branscher är samtidigt intressant och något som vi ska ägna större intresse i nästa del av denna rapport. Längre fram i denna rapport görs också en mer precis sektorfördelning mellan kulturskapare verksamma inom privat och offentlig verksamhet.

Ökning i branscher som sedan tidigare sysselsatt många kulturskapare

Som tidigare konstaterats i denna rapport har antalet kulturskapare i samtliga nordiska länder ökat över tid. Denna ökning är dock relativt ojämnt fördelad över näringsgrenarna i ekonomin. Inom vissa områden har kulturskaparna ökat i antal medan de minskat i andra. Generellt tycks ökningen ha skett i branschgrupper som tidigare sysselsatt många kulturskapare, exempelvis (M) olika typer av företagstjänster samt inom (R) kultur, nöje och fritid.

Samtidigt framgår det av tabell 13 nedan att kulturskaparna i samtliga redovisade länder minskat i antal inom (C) tillverkningsindustrin. En minskning har också skett i Danmark och Finland inom (J) informations- och kommunikationsverksamhet. Både tillverkningsindustrin och informations- och kommunikationsverksamhet är annars, som vi konstaterade tidigare i denna rapport, relativt viktiga branschgrupper för kulturskaparna i Norden. Att antalet kulturskapare minskat inom exempelvis tillverkningsindustrin förklaras troligen av denna sektors generella tillbakagång i de nordiska ekonomierna (Alsos & Dølvik, 2021). Inom informations- och kommunikationsverksamhet är däremot tillbakagången av kulturskapare i Danmark och Finland mer överraskande.

Tabell 13 Utvecklingen av antalet kulturskapare per bransch och land åren 2015–2018
(ett plustecken innebär en ökning, och ett minustecken en minskning)

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB, SCB & Statistics Finland

NACE 2018	Danmark	Finland	Sverige	Norge
A Jordbruk, skogsbruk och fiske	+	-	+	+
B Utvinning av mineral	..	+	+	-
C Tillverkning	-	-	-	-
D Försörjning av el, gas, värme och kyla	+	-	+	+
E Vattenförsörjning, avloppsrening, avfallshantering och sanering	+	-	-	+
F Byggverksamhet	+	+	+	+
G Handel, reparation av motorfordon och motorcyklar	+	+	+	-
H Transport och magasinering	-	+	+	+
I Hotell- och restaurangverksamhet	+	-	+	-
J Informations- och kommunikationsverksamhet	-	-	+	+
K Finans- och försäkringsverksamhet	-	+	+	+
L Fastighetsverksamhet	+	-	-	+
M Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	+	+	+	+
N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	+	-	-	-
O Offentlig förvaltning och försvar, obligatorisk socialförsäkring	+	-	+	-
P Utbildning	+	-	+	+
Q Vård och omsorg, sociala tjänster	-	-	+	-
R Kultur, nöje och fritid	+	+	+	+
S Annan serviceverksamhet	+	+	+	-
T Förvärvsarbete i hushåll	..	+	0	..
U Verksamhet vid internationella organisationer	..	+	+	+
X Okänd näringsgren	+	+	+	-

Kulturell och kreativ intensitet i de nordiska ekonomierna

Ett alternativt sätt att studera kulturskaparnas arbetsmarknad är att studera deras antal i förhållande till den totala sysselsättningen inom respektive bransch. I tidigare publikationer på temat kulturskapare och den kulturella och kreativa arbetsmarknaden beräknas olika branschers kreativa intensitet (KI) genom att dividera antalet kulturskapare per bransch med den totala sysselsättningen i branschen (Power & Spilsbury, 2017, ss. 24-28).

Vi noterar först att de flesta branschgrupper har en mycket låg kreativ intensitet (KI), under 1 procent. Bara tre av branschgrupperna har en kreativ intensitet på mer än 10 procent i samtliga länder. Ett litet antal av de återstående branschgrupperna, 5 stycken, har ett KI-värde på över 2. Högst är den kulturella och kreativa intensiteten inom branschgruppen (R), kultur, nöje och fritid, där nivån varierar mellan ca 46 och 63 procent i de redovisade länderna. Anledningen till att nivåerna inte är ännu högre är att alla under branscher inom (R) kultur, nöje och fritid räknas inte som kulturella och kreativa enligt CTM.

Tabell 14 Andel kulturskapare av total sysselsättning per branch år 2018

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB, SCB & Statistics Finland

	Danmark	Finland	Sverige	Norge
A Jordbruk, skogsbruk och fiske	0,1 %	0,1 %	0,2 %	0,0 %
B Utvinning av mineral	0,2 %	0,6 %	0,1 %	0,1 %
C Tillverkning	2,7 %	2,6 %	3,2 %	2,8 %
D Försörjning av el, gas, värme och kyla	0,5 %	0,2 %	0,5 %	0,2 %
E Vattenförsörjning, avloppsrening, avfallshantering och sanering	0,3 %	0,2 %	0,3 %	0,8 %
F Byggverksamhet	0,1 %	0,7 %	0,6 %	0,2 %
G Handel, reparation av motorfordon och motorcyklar	2,5 %	3,4 %	2,7 %	2,4 %
H Transport och magasinering	0,2 %	0,3 %	0,3 %	0,2 %
I Hotell- och restaurangverksamhet	0,5 %	0,3 %	0,2 %	0,1 %
J Informations- och kommunikationsverksamhet	30,0 %	22,4 %	25,2 %	28,0 %
K Finans- och försäkringsverksamhet	0,8 %	0,3 %	0,3 %	0,2 %
L Fastighetsverksamhet	0,6 %	0,6 %	0,7 %	0,5 %
M Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	21,9 %	19,1 %	22,4 %	19,9 %
N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	0,5 %	0,9 %	0,9 %	0,4 %
O Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring	1,7 %	1,7 %	1,9 %	1,5 %
P Utbildning	2,5 %	4,3 %	2,1 %	3,5 %
Q Vård och omsorg, sociala tjänster	0,2 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %
R Kultur, nöje och fritid	49,1 %	45,7 %	53,2 %	62,9 %
S Annan serviceverksamhet	4,4 %	4,5 %	2,9 %	3,4 %
T Förvärvsarbete i hushåll	..	2,2 %	0,0 %	..
U Verksamhet vid internationella organisationer	..	4,7 %	0,4 %	2,3 %
X Okänd verksamhetsgren	..	1,7 %	0,5 %	0,0 %

Det är vanskligt att spekulera vad skillnaderna i kulturell och kreativ intensitet mellan branschgrupper i de redovisade länderna beror på. Exempelvis tycks KI-intensiteten vara hög inom danska informations- och kommunikationsverksamheter, dvs. branschgrupp (J), och lägre i Finland. När det gäller skillnader i KI-värde inom exempelvis tillverkningsindustrin är en möjlig tolkning att detta har att göra med förädlingsgraden i tillverkningsprocesserna i de respektive ländernas industrisektor. Länder med lägre andel av landets kulturskapare inom exempelvis tillverkningsindustrin har troligen ett större inslag av basförädling av naturresurser, medan länder med högre KI-värde, exempelvis den svenska tillverkningsindustrin, kan ha relativt stor tyngdpunkt mot både tidiga (FoU och design) liksom senare delar av förädlingskedjan (kundanpassning och marknadsföring) där kreativa yrken sysselsätts i högre utsträckning.

I vilken näringsgren som kulturskaparna är sysselsatta har samtidigt betydelse för de yrkesformer man verkar inom. Vi vet exempelvis sedan tidigare att andelen anställda, egenföretagare och kombinatörer skiljer sig åt mellan industri- och tjänstesektorer liksom mellan privat och offentlig verksamhet. I nästa avsnitt av denna rapport ska vi belysa vilka yrkesställningar kulturskaparnas vanligen är verksamma inom.

Yrkesställning och chefskap bland kulturskapare

I denna del av rapporten analyseras i vilken utsträckning kulturskaparna på de nordiska arbetsmarknaderna är verksamma som chefer eller som medarbetare, och även vilken yrkesställning man är verksam inom, dvs. som anställda, egenföretagare eller kombinatorer. I två tidigare rapporter från Kulturanalys Norden har nämligen rekommendationer riktats mot att ytterligare belysa förhållandet mellan kvinnor och män när det gäller anställningar samt chefspositioner i kultursektorn (Kulturanalys Norden, 2017a; Kulturanalys Norden, 2017b). Ett särskilt intresse riktas nedan även mot hur fördelningen bland kulturskapare i chefsyrken ser ut för inrikesfödda respektive utrikesfödda kulturskapare.

Data för de nordiska länderna skiljer sig delvis åt vad gäller definitionen av yrkesställning och vad gäller ledande ställning. I data för Norge och Danmark har samtliga egenföretagare definierats som verksamma i ledande ställning, vilket medför att andelen kulturskapare i ledande ställning för dessa länder blir betydligt högre än i övriga nordiska länder. Eftersom vi i detta avsnitt av rapporten betonar skillnader inom länderna mellan män och kvinnor respektive inrikes- och utrikesfödda kulturskapare har detta dock mindre betydelse då samma definitioner gäller för dessa grupper inom respektive land. Vi avhåller oss dock från länderjämförelser.

Studerar vi utvecklingen över tid kan vi notera att andelen kulturskapare i ledande ställning är konstanta i samtliga länder med undantag för Island där andelen varierat mer över tid än i andra länder.

Tabell 15 Andelen kulturskapare i ledande ställning

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB, SCB, Statistics Finland & Statistics Iceland

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Island	5,9 %	5,8 %	7,2 %	8,0 %	5,7 %	8,2 %
Danmark*		16,6 %	16,4 %	16,2 %	16,2 %	
Finland	4,5 %	4,3 %	4,2 %	4,1 %	4,1 %	
Norge*		25,6 %	24,5 %	24,6 %	26,6 %	26,1 %
Sverige	4,5 %	5,1 %	5,3 %	5,5 %	5,6 %	

* Den höga andelen kulturskapare i ledande ställning för Danmark och Norge beror troligen delvis på att samtliga av egenföretagarna i danska och norska data tilldelats ledande ställning.

Ledande ställning bland kvinnor och män

På de nordiska arbetsmarknaderna liksom på de flesta håll i världen är det vanligare att män innehar chefspositioner än att kvinnor gör det. Detta förhållande gäller även bland kulturskapare, för samtliga nordiska länder, med undantag för Sverige. I tabell 16 nedan framgår dock att, till skillnad från i övriga nordiska länder, en större andel av de kvinnliga kulturskaparna i Sverige innehar en chefsposition. Fler kvinnliga kulturskapare i Sverige har alltså än chefsposition jämfört med de manliga kulturskaparna.

Tabell 16 Andelen kulturskapare i ledande ställning efter kön

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB, SCB, Statistics Finland & Statistics Iceland

	2015			2018		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Island*	6,8 %	7,6 %	7,2 %	6,7 %	9,8 %	8,2 %
Danmark**	12,9 %	20,1 %	16,6 %	12,7 %	19,7 %	16,2 %
Finland	3,2 %	5,5 %	4,3 %	2,9 %	5,4 %	4,1 %
Norge**	21,6 %	29,6 %	25,6 %	22,8 %	30,6 %	26,6 %
Sverige	5,8 %	4,4 %	5,1 %	6,2 %	4,9 %	5,6 %

* För Island avser uppgifterna år 2016 och 2019.

** Den höga andelen kulturskapare i ledande ställning för Danmark och Norge beror troligen på att samtliga egenföretagare i danska och norska data tilldelats ledande ställning.

Ledande ställning bland inrikes- och utrikesfödda

Precis som när det gäller förhållandet mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden är vanligen även utrikesfödda underrepresenterade i chefsyrken. Studerar vi tabellen nedan finner vi att så även är fallet bland kulturskaparna i de flesta nordiska länder. Undantaget i detta sammanhang är Danmark, där en större andel av de utrikesfödda kulturskaparna innehar en chefsposition än de inrikes födda kulturskaparna. I detta sammanhang är det dock viktigt att komma ihåg att detta kan förklaras av en hög andel utrikesfödda bland egenföretagare. Störst skillnad i andelen med chefsposition tycks samtidigt råda i Norge där det är betydligt vanligare att inrikes födda kulturskapare innehar en chefsposition. Givet att egenföretagare i både Danmark och Norge tilldelats en chefsposition i de data som ligger till grund för denna del av rapporten, är det dock vanskligt att dra för stora växlar av denna observation, som möjligen har mer med andelen egenföretagare i de respektive grupperna att göra. När det gäller huruvida man är verksam som anställd, egenföretagare eller kombinator finns det samtidigt stor anledning att fördjupa kunskaperna inom detta område. Det ska vi göra i nästa avsnitt i denna rapport.

Tabell 17 Andelen kulturskapare i ledaryrken efter ursprung

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB, SCB, Statistics Finland & Statistics Iceland

	2015			2018		
	Inrikes	Utrikes	Totalt	Inrikes	Utrikes	Totalt
Danmark*	15,0 %	18,0 %	16,6 %	14,5 %	17,5 %	16,2 %
Finland	4,4 %	2,2 %	4,3 %	4,2 %	1,8 %	4,1 %
Norge*	26,7 %	19,8 %	25,6 %	27,8 %	21,1 %	26,6 %
Sverige	5,4 %	3,3 %	5,1 %	5,9 %	3,5 %	5,6 %

Uppgifterna om utrikesfödda kulturskapare på Island har inte kunnat fördelas efter yrkesstatus

* Den höga andelen kulturskapare i ledande ställning för Danmark och Norge beror troligen på att samtliga egenföretagare i danska och norska data tilldelats ledande ställning.

Yrkesställning för kulturskapare

En viktig faktor för arbetstagares situation på arbetsmarknaden är den yrkesställning man arbetar inom. Inte minst i tider av konjunkturedgång eller då arbetsmarknaden förändras, påverkas vanligen människor på arbetsmarknaden i olika omfattning beroende på deras yrkesställning. Den ännu pågående pandemin har exempelvis blottlagt stora skillnader i arbetstrygghet mellan kultursektorn och andra sektorer i samhället, men även skillnader inom den kulturella sektorn (Myndigheten för kulturanalys, 2021). Många av dem som drabbades först och hårdast av pandemin har exempelvis varit aktörer som redan tidigare hade en svag ställning på arbetsmarknaden. Exempelvis har osäkerheten rapporterats vara stor för de kulturskapare som verkar som frilansare, egenföretagare och kombinatörer (Berge, Nyborg Storm, & Hylland, 2021). I en analys av kulturskapares situation på arbetsmarknaden är det därför intressant att studera vilka yrkesställningar som är vanligast bland kulturskaparna i de nordiska länderna.

Under överskådlig tid har normen på de nordiska arbetsmarknaderna varit tillsvidareanställning på heltid hos en arbetsgivare. En anställning som pågår fram till att antingen arbetstagaren eller arbetsgivaren väljer att avsluta den. Den anställningsformen har länge varit dominerande för merparten av de sysselsatta i samtliga nordiska länder (Alsos & Dølvik, 2021). Utöver denna anställningsform har länge funnits olika former av tidsbegränsade former, visstidsanställningar, vikariat, projektanställningar, säsongsanställningar med mera. Gemensamt för de situationer då arbetstagaren och arbetsgivaren har ett anställningsförhållande (tillsvidare eller tidsbegränsat) är dock att den anställda i dessa fall omfattas av olika grader av lagstiftat anställningsskydd. Variationer i anställningsskyddets omfattning förekommer givetvis mellan de nordiska länderna, där den danska flexicurity-modellen på arbetsmarknaden som infördes 1989 kanske är den mest kända. Under

senare år har samtidigt ett antal nya begrepp tillkommit och blivit vanligare på de nordiska arbetsmarknaderna, bland annat gig-ekonomi, plattformsföretag och egenanställningar. Dessa former tycks än så länge vara relativt marginella företeelser när det gäller antalet sysselsatta, men antalet kulturella tjänster som erbjuds av plattformsföretag ökar och egenanställningsformen tycks också ha växt (Alsos & Dølvik, 2021).

Av tabell 18 nedan framgår att den övervägande majoriteten av kulturskaparna, i samtliga nordiska länder, fortsatt är verksamma som anställda hos en arbetsgivare. Näst vanligast är att vara verksam som egenföretagare medan att kombinera en anställning med egenföretagande är den minst vanliga yrkesställningen bland de nordiska kulturskaparna. I Sverige är det fler kulturskapare som kombinerar ett eget företagande med en anställning än antalet rena egenföretagare.⁷

För Island har vi inom ramen för denna rapport inte kunnat redovisa fördelningen av kulturskapare efter yrkesställningarna rena företagare och kombinatorer. Istället är dessa yrkesställningar redovisade sammantagna i tabellen nedan. Av tabellen nedan framgår också att Sverige är det land där störst andel av kulturskaparna kombinerar en anställning med företagande, dvs. är verksamma som så kallade kombinatorer. En femtedel av kulturskaparna i Sverige är verksamma i en kombination av anställning hos en arbetsgivare och som egenföretagare. Att andelen kombinatorer i Sverige är noterbart högre än i övriga nordiska länder förklaras troligen av hur olika typer av företagare hanteras i den svenska sysselsättningsstatistiken.⁸

Tabell 18 Andelen kulturskapare i nordiska länder efter yrkesställning år 2018

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB, SCB, Statistics Finland & Statistics Iceland

	Anställd/ Löntagare	Företagare	Kombinator	Total
Island*	58 %	36 %		94 %
Danmark**	84 %	12 %	2 %	98 %
Finland	85 %	13 %	2 %	100 %
Norge	79 %	19 %	2 %	100 %
Sverige	67 %	12 %	21 %	100 %

* I data för Island redovisas företagare och kombinatorer sammanräknat, detta pga. sekretesskäl. De kulturskapare som arbetar i ledande ställning har heller inte räknats med, då de inte kunnat fördelas över kategorierna anställda, företagare och kombinatorer. Detta bortfall förklarar varför fördelningen över yrkesställningar inte blir totalt 100 procent för Island.

** I data för Danmark har ca 2 700 personer uteblivit av sekretesskäl. Av denna anledning blir inte fördelningen över yrkesställningar 100 procent av kulturskaparna i Danmark.

7. I data från Eurostat för den kulturella och kreativa arbetsmarknaden är andelen egenföretagare eller "self employed" högre än vad som redovisas i tabell 19 ovan. Definitionerna av egenföretagare skiljer sig åt då Eurostat bl.a. inte redovisar kombinatorer separat.
8. I den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) i Sverige definieras en företagare som är en fysisk person som bedriver aktiv näringsverksamhet eller är en fåmansbolagsdelägare enligt skattelagstiftningen som bedriver näringsverksamhet. I RAMS särredovisas företagare i två huvudgrupper: 1) Anställda i eget aktiebolag. 2) Egna företagare. Anställda i eget aktiebolag har formellt en anställning men deras ställning i företaget motsvarar den för egenföretagare.

Yrkesställning för kvinnor och män

Som diskuterats tidigare i denna rapport förekommer strukturella skillnader mellan män och kvinnor på arbetsmarknaden i de flesta länder. Sådana skillnader handlar inte bara om graden av arbetsmarknadsdeltagande, vilka branscher man arbetar inom, eller inom vilken sektor. Även hur vanligt det är att vara företagare skiljer sig vanligen åt mellan män och kvinnor. Kvinnor driver vanligen företag i lägre utsträckning än män. De senaste tjugo åren har exempelvis andelen av företagarna som är kvinnor legat konstant runt 30 procent i Sverige. Omfattande näringspolitiska satsningar har inte kunnat påverka denna struktur (Boström-Elias, Strandell, & Calidoni, 2018).

Studerar vi tabellen nedan kan vi se att det i samtliga redovisade länder är vanligare bland de manliga kulturskaparna att vara verksam som företagare. Andelen företagare är ca 6 procentenheter högre för manliga kulturskapare i Finland, Norge och Sverige medan skillnaden är något lägre i Danmark (4 procentenheter). Även att vara verksam som kombinator, dvs. att både ha en anställning och driva företag samtidigt, är något vanligare bland de manliga kulturskaparna i Danmark och Sverige. I Finland och Norge är det däremot lika stor andel av manliga som bland kvinnliga kulturskapare som är verksamma som kombinatorer.

Tabell 19 Andelen kulturskapare i nordiska länder efter kön och yrkesställning 2018

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB, SCB, Statistics Finland & Statistics Iceland

	Man				Kvinna			
	Anställd	Egen-företagare	Kombinator	Totalt	Anställd	Egen-företagare	Kombinator	Totalt
Danmark	83 %	14 %	3 %	100 %	88 %	10 %	2 %	100 %
Finland	81 %	16 %	2 %	100 %	88 %	10 %	2 %	100 %
Norge	76 %	22 %	2 %	100 %	81 %	16 %	2 %	100 %
Sverige	62 %	15 %	22 %	100 %	72 %	9 %	19 %	100 %

I tabellen ovan framgår även att andelen kulturskapare som är verksamma genom en anställning hos en arbetsgivare är högre bland kvinnliga kulturskapare. Denna skillnad är som störst i Sverige (10 procentenheter) och minst i Norge och Danmark (5 procentenheter). Huruvida man är anställd eller verksam som egenföretagare påverkas naturligtvis även av inom vilken näringsgren man är verksam. Andelen egenföretagare är vanligen högre inom tjänstesektorer än inom industrin, liksom inom privat sektor jämfört med inom offentliga verksamheter. I avsnittet nedan tittar vi närmare på hur de tre yrkesställningarna egenföretagare, anställda och kombinatorer fördelar sig efter var i ekonomin kulturskapare befinner sig.

Yrkesställning efter näringsgren

Inom kulturella verksamheter har atypiska anställningsformer länge varit en vanlig yrkesställning genom olika typer av frilansarbete (Alsos & Dølvik, 2021)⁹. På så sätt är begrepp som "gig-ekonomi", "plattformsföretag" och "egenanställningar" i mindre utsträckning nya inslag för just kulturskapare. Men från musikvärldens ursprungliga "gig" har flera plattformsföretag även utanför den traditionella kultursektorn tagit över traditionen med tillfälliga arbetsprestationer/gig, där omdömen och kundutvärderingar är en förutsättning för den enskilde att få nya "gig". Att arbeta utan att det finns ett anställningsförfarande har även det förekommit länge, inte bara bland musiker utan också bland till exempel fotografer, journalister och andra kulturarbetare (Karlman, 2020). Frågan är dock hur fördelningen av yrkesställningar ser ut för kulturskapare utanför den traditionella kultursektorn.

I det följande studerar vi i vilken utsträckning kulturskaparna i de nordiska länderna, i respektive näringsgren, är verksamma som anställda, företagare eller kombinatorer. I tabell 20 nedan kan vi se att anställning är den dominerande yrkesställningen i samtliga branschgrupper och redovisade länder. I ingen känd näringsgren eller land arbetar färre än 50 procent av kulturskaparna som anställda.

Anställning som yrkesställning är vanlig bland kulturskaparna på arbetsmarknaden med undantag för två näringsgrenar, vilka generellt sysselsätter många kulturskapare. Detta gäller (R) kultur, fritid och nöje samt (M) verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik. I dessa båda näringsgrenar är andelen kulturskapare med anställning lägre än i många andra branschgrupper, i Sverige och Norge. En intressant och relaterad observation, mellan de redovisade länderna, är samtidigt att den generella nivån av anställning som dominerande yrkesställning är noterbart högre i Danmark och Finland (84–85 procent) jämfört med Sverige och Norge (67–77 procent). Inom ramen för denna rapport har vi dock inte haft utrymme att vidare undersöka vad som förklarar dessa skillnader.

9. I Nordiska ministerrådets rapport *The future of work in the Nordic Countries* (Nordiska ministerrådet 2021:34) noteras exempelvis att i vissa sektorer, som exempelvis den kreativa sektorn, har "non-standard work" börjat bli den dominerande bemanningsstrategin.

Tabell 20 Andel av kulturskaparna i respektive branschgrupp som är verksamma som anställda år 2018

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB, SCB & Statistics Finland

NACE 2018	Danmark	Finland	Sverige	Norge
A Jordbruk, skogsbruk och fiske	100 %	77 %	51 %	100 %
B Utvinning av mineral	100 %	100 %	75 %	100 %
C Tillverkning	96 %	88 %	80 %	96 %
D Försörjning av el, gas, värme och kyla	100 %	100 %	91 %	100 %
E Vattenförsörjning, avloppsrening, avfallshantering och sanering	72 %	100 %	92 %	100 %
F Byggverksamhet	100 %	99 %	74 %	100 %
G Handel, reparation av motorfordon och motorcyklar	91 %	88 %	80 %	97 %
H Transport och magasinering	97 %	100 %	88 %	100 %
I Hotell- och restaurangverksamhet	97 %	98 %	79 %	100 %
J Informations- och kommunikationsverksamhet	89 %	92 %	73 %	90 %
K Finans- och försäkringsverksamhet	100 %	98 %	78 %	100 %
L Fastighetsverksamhet	100 %	98 %	75 %	95 %
M Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	73 %	73 %	62 %	79 %
N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	98 %	99 %	79 %	96 %
O Offentlig förvaltning och försvar, obligatorisk socialförsäkring	97 %	99 %	91 %	99 %
P Utbildning	93 %	95 %	71 %	79 %
Q Vård och omsorg, sociala tjänster	95 %	91 %	83 %	92 %
R Kultur, nöje och fritid	84 %	86 %	56 %	57 %
S Annan serviceverksamhet	95 %	92 %	76 %	91 %
T Förvärvsarbete i hushåll	..	100 %	..	..
U Verksamhet vid internationella organisationer	..	100 %	67 %	100 %
X Okänd näringsgren	72 %	4 %	7 %	100 %
Totalt bland kulturskapare	84 %	85 %	67 %	79 %

Att vara verksam som anställd är alltså den vanligaste yrkeställningen för kulturskapare oavsett inom vilken näringsgren man är verksam. Som vi konstaterat tidigare i denna rapport är dock egenföretagande och olika typer av frilansarbete som yrkeställning relativt vanligt bland kulturskaparna. I tabellen nedan framgår att andelen kulturskapare som är verksamma som egenföretagare är särskilt stor i branschgruppen (M), verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik. I Finland är exempelvis en fjärdedel av kulturskaparna i denna branschgrupp egenföretagare. Även inom (R), kultur, nöje och fritid, är andelen egenföretagare

hög. Under senare år har det observerats att andelen företagare inom kultursektorn ökat, detta har noterats både inom forskningen (Peuter, 2014) liksom av nationella myndigheter, bland annat av Arbetsförmedlingen i Sverige (Frostmo, o.a., 2010).

Tabell 21 Andelen kulturskapare i respektive branschgrupp som är verksamma som enbart egenföretagare

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB, SCB & Statistics Finland

NACE 2018	Danmark	Finland	Sverige	Norge
A Jordbruk, skogsbruk och fiske	0 %	13 %	21 %	0 %
B Utvinning av mineral	0 %	0 %	8 %	0 %
C Tillverkning	3 %	11 %	9 %	4 %
D Försörjning av el, gas, värme och kyla	0 %	0 %	0 %	0 %
E Vattenförsörjning, avloppsrening, avfallshantering och sanering	3 %	0 %	0 %	0 %
F Byggverksamhet	0 %	0 %	15 %	0 %
G Handel, reparation av motorfordon och motorcyklar	7 %	11 %	8 %	2 %
H Transport och magasinering	0 %	0 %	2 %	0 %
I Hotell- och restaurangverksamhet	0 %	0 %	6 %	0 %
J Informations- och kommunikationsverksamhet	8 %	7 %	9 %	7 %
K Finans- och försäkringsverksamhet	0 %	0 %	6 %	0 %
L Fastighetsverksamhet	0 %	0 %	5 %	0 %
M Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	23 %	25 %	18 %	21 %
N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	1 %	1 %	7 %	0 %
O Offentlig förvaltning och försvar, obligatorisk socialförsäkring	0 %	0 %	0 %	0 %
P Utbildning	4 %	3 %	3 %	9 %
Q Vård och omsorg, sociala tjänster	0 %	8 %	2 %	0 %
R Kultur, nöje och fritid	12 %	12 %	13 %	41 %
S Annan serviceverksamhet	0 %	6 %	3 %	0 %
T Förvärvsarbete i hushåll	..	0 %	..	..
U Verksamhet vid internationella organisationer	..	0 %	0 %	0 %
X Okänd näringsgren	3 %	92 %	85 %	0 %
Totalt bland kulturskapare	12 %	13 %	12 %	19 %

I grova drag gäller att arbetsgivarna i näringsgrenarna O–R i huvudsak finns inom den offentliga sektorn och att arbetsgivarna i näringsgrenarna A–N finns i det privata näringslivet. Detta är dock inte ett helt överensstämmande förhållande, utan privata och offentliga arbetsgivare kan förekomma i stora delar av spektrat av näringsgrenar. I nästa avsnitt i denna rapport betonas i vilken utsträckning den kreativa och kulturella arbetsmarknaden kan definieras som offentlig liksom privat. I offentlig sektor ingår de anställda som har staten, regionerna eller kommunerna eller motsvarande, i de nordiska länderna, som arbetsgivare. I den privata sektorn ingår anställda i det privata näringslivet samt egenföretagare. I nästa avsnitt tittar vi också närmare på i vilken utsträckning män och kvinnor, liksom inrikes och utrikes födda, skiljer sig åt när det gäller sektorstillhörighet.

Privat eller offentlig sektor?

I detta avsnitt redogörs för i vilken utsträckning kulturskaparna i de nordiska länderna arbetar i verksamheter i offentlig eller privat regi. Kulturskaparnas hemvist i både offentlig, ideell och kommersiell verksamhet tydliggörs av CTM-definitionens olika yrkes- och branschkombinationer som samlar in den kreativa och kulturella arbetsmarknaden både från verksamheter i offentlig och privat regi. Hur stor del av den kulturella och kreativa arbetsmarknaden omfattas egentligen av den offentliga respektive den privata sektorn?

Kulturskaparnas sektorstillhörighet – utveckling över tid

I detta avsnitt studerar vi i vilka samhällssektorer kulturskapare återfinns då de ringas in av CTM-definitionen. En stor del av kultursektorn, så som den traditionellt definieras, ingår vanligen i den offentliga sektorn. En viktig effekt av den modell som appliceras i denna rapport är också att delar av de produktions-, distributions- och försäljningsled som återfinns inom den privata sektorn inkluderas. Detta medför vanligen att större andelar av kulturskaparna definierade genom CTM återfinns inom den privata sektorn.

Studerar vi exempelvis tabell 22 nedan, vilken fördelar kulturskaparna efter sektorstillhörighet, ser vi att i samtliga nordiska länder är antalet kulturskapare fler i den privata än i den offentliga sektorn. Detta mönster följer alltså vad vi har att förvänta av en CTM-definition för de nordiska länderna eftersom merparten av inkluderade branscher är hemmahörande inom det privata näringslivet.

Förhållandet mellan privat och offentlig sektor som hemvist för kulturskapare har varit relativt jämnt över tid i de nordiska länderna. En betydenade majoritet av kulturskaparna är verksamma inom den privata sektorn. Som störst är sektorsgapet i Danmark, där strax över 80 procent av kulturskaparna är verksamma i privat sektor och endast ca 18 procent inom offentlig sektor. I Finland är fördelningen mer jämn, vilket dock till del förklaras av att en betydande andel av kulturskaparnas hemvist är svårdefinierad, det vill säga andelarna summerar inte upp till 100 procen.

Tabell 22 Andelen kulturskapare efter sektor år 2014–2019

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB, SCB & Statistics Finland

		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Danmark*	Andel Privat		81,4 %	81,2 %	81,0 %	80,8 %	
	Andel Offentlig		17,9 %	17,8 %	17,9 %	17,9 %	
Finland**	Andel Privat	62,9 %	63,3 %	62,7 %	63,1 %	62,7 %	
	Andel Offentlig	20,0 %	19,8 %	19,6 %	19,8 %	19,4 %	
Norge	Andel Privat		78,2 %	77,8 %	78,3 %	79,0 %	78,5 %
	Andel Offentlig		21,8 %	22,2 %	21,7 %	21,0 %	21,5 %
Sverige***	Andel Privat	69,9 %	70,0 %	70,0 %	69,9 %	70,2 %	
	Andel Offentlig	25,0 %	25,0 %	24,9 %	24,9 %	24,6 %	

* Cirka 1 procent av kulturskaparna i Danmark är sysselsatta inom organisationer som inte låter sig definieras som vare sig offentliga eller privata.

** I finska data har ca 17 procent av kulturskaparna per år definierats som varken sysselsatta inom offentlig eller privat sektor.

*** Cirka 5 procent av kulturskaparna i Sverige är sysselsatta inom organisationer som inte kan definieras som vare sig offentliga eller privata.

Sektorstillhörighet för kvinnor och män

Traditionellt har det på de nordiska arbetsmarknaderna funnits en struktur där kvinnor i högre utsträckning än män arbetat inom den offentliga sektorn. I de flesta nordiska länder kan vi observera ett sådant mönster även bland kulturskapare. I både Danmark, Finland och Norge var de kvinnliga kulturskaparna fler än männen i den offentliga sektorn. Detta gäller såväl år 2015 som år 2018. Undantaget här är Sverige där de manliga kulturskaparna faktiskt i större utsträckning är verksamma i den offentliga sektorn.

Som konstaterats tidigare är den privata sektorn den dominerande hemvisten för kulturskapare i samtliga nordiska länder. Fördelar vi kulturskaparna efter könstillhörighet finner vi emellertid att den offentliga sektorn är mer betydelsefull som hemvist för kvinnliga kulturskapare i de flesta nordiska länder.

Tabell 23 Andelen kvinnliga och manliga kulturskapare sysselsatta i privat och offentlig sektor

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB & SCB, Statistics Finland

		2015			2018		
		Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Danmark	Andel Privat	78,1 %	84,7 %	81,4 %	77,7 %	84,0 %	80,8 %
	Andel Offentlig	21,3 %	14,6 %	17,9 %	21,1 %	14,7 %	17,9 %
	Andel Övrig	0,6 %	0,7 %	0,6 %	1,3 %	1,3 %	1,3 %
	Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Finland	Andel Privat	62,4 %	64,3 %	63,3 %	62,0 %	63,4 %	62,7 %
	Andel Offentlig	24,0 %	15,0 %	19,8 %	23,3 %	14,9 %	19,4 %
	Andel Övrig	13,6 %	20,7 %	16,9 %	14,6 %	21,7 %	17,9 %
	Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Norge	Andel Privat	74,1 %	82,4 %	78,2 %	75,4 %	82,8 %	79,0 %
	Andel Offentlig	25,9 %	17,6 %	21,8 %	24,6 %	17,2 %	21,0 %
	Andel Övrig						
	Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Sverige	Andel Privat	76,1 %	63,5 %	70,0 %	76,5 %	63,6 %	70,2 %
	Andel Offentlig	23,8 %	36,4 %	30,0 %	23,3 %	36,2 %	29,6 %
	Andel Övrig	0,0 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %
	Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

* Data för Island har inte kunnat uppdelas på sektor och kön.

Sektorstillhörighet för inrikes- och utrikesfödda

Som tidigare nämnts i denna rapport har den utrikesfödda delen av de nordiska befolkningarna över tid kommit att utgöra en allt större del. Detta gäller naturligtvis även bland de sysselsatta på nordiska arbetsmarknader generellt, och bland kulturskaparna. I detta avsnitt väljer vi att studera om och i så fall vilken mån inrikes- och utrikesfödda kulturskapare skiljer sig åt vad gäller sektorstillhörighet.

Av tabell 24 nedan kan vi utläsa att vare sig vi studerar endast de inrikesfödda eller utrikesfödda kulturskaparna, är det i den privata sektorn som huvuddelen av kulturskaparna återfinns. Om vi väljer att studera hur de inrikes- respektive utrikesfödda kulturskaparna fördelar sig andelsmässigt över olika sektorer blir en första observation uppenbar. De utrikesfödda kulturskaparna återfinns jämförelsevis ofta inom övrig sektor, dvs. arbetsgivarna för denna grupp av kulturskapare är ofta svårare att kategorisera som varken offentligt eller privat verksamhet vilket också kan innebära den ideella sektorn. Detta gäller huvudsakligen för Danmark och Finland. I Sverige är förhållandet det omvända medan i norska data har samtliga arbetsgivare kunnat tillföras antingen privat eller offentlig sektor.

Utvecklingen över tid har varit stabil med relativt små förändringar. Undantaget här är andelen inom just den övriga sektorn i Danmark som mellan åren 2015 och 2018 kommit att bli en alltmer vanlig sektor för utrikesfödda kulturskapare. I absoluta tal har under perioden antalet utrikesfödda kulturskapare nära fördubblats inom denna sektor.

Tabell 24 Andelen inrikes- och utrikesfödda kulturskapare sysselsatta i privat och offentlig sektor

Källa: Kulturanalys Norden, egen bearbetning av data från DST, SSB, SCB & Statistics Finland

		2015			2018		
		Inrikes	Utrikes	Totalt	Inrikes	Utrikes	Totalt
Danmark	<i>Andel Privat</i>	81,6 %	79,5 %	81,4 %	81,4 %	75,0 %	80,8 %
	<i>Andel Offentlig</i>	18,4 %	13,2 %	17,9 %	18,5 %	12,0 %	17,9 %
	<i>Andel Övrig</i>	0,0 %	7,2 %	0,6 %	0,0 %	13,0 %	1,3 %
	<i>Totalt</i>	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Finland	<i>Andel Privat</i>	63,4 %	61,9 %	63,3 %	62,6 %	63,3 %	62,7 %
	<i>Andel Offentlig</i>	19,8 %	19,9 %	19,8 %	19,5 %	18,1 %	19,4 %
	<i>Andel Övrig</i>	16,8 %	18,3 %	16,9 %	17,9 %	18,6 %	17,9 %
	<i>Totalt</i>	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Norge	<i>Andel Privat</i>	78,5 %	76,2 %	78,1 %	79,2 %	77,6 %	79,0 %
	<i>Andel Offentlig</i>	21,5 %	23,8 %	21,9 %	20,8 %	22,4 %	21,0 %
	<i>Andel Övrig</i>						
	<i>Totalt</i>	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Sverige	<i>Andel Privat</i>	69,8 %	71,0 %	70,0 %	69,8 %	71,9 %	70,2 %
	<i>Andel Offentlig</i>	25,0 %	24,6 %	25,0 %	24,8 %	23,7 %	24,6 %
	<i>Andel Övrig</i>	5,1 %	4,4 %	5,0 %	5,3 %	4,4 %	5,2 %
	<i>Totalt</i>	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Sammanfattningsvis kan det konstateras att när det gäller sektorstillhörighet domineras den kulturella och kreativa arbetsmarknaden av verksamheter i privat regi. Sammantaget i de fyra största nordiska länderna (Danmark, Finland, Norge och Sverige) arbetar ca 450 000 kulturskapare inom privata verksamheter, ca 150 000 inom offentliga verksamheter, ca 20 000 inom varken offentlig eller privat verksamhet. Det innebär att 73 procent av den nordiska kulturella och kreativa arbetsmarknaden finns inom den privata sektorn, motsvarande 23 procent inom offentlig sektor medan 3–4 procent varken kan definieras som privat eller offentlig.

Denna fördelning visar på ett övergripande sätt i vilken omfattning definitionen av den kulturella och kreativa arbetsmarknaden avviker från de definitioner som normalt används då vi talar om kulturskaparnas arbetsmarknad (Kulturanalys Norden, 2017a; Kulturanalys Norden, 2017b). Ett av syftena med denna metodutvecklingsrapport har förutom att analysera kulturskaparnas arbetsmarknads-situation också varit att pröva ett bredare grepp kring begreppet kulturskapare.

Avslutande kommentarer

Den kulturella och kreativa arbetsmarknaden i de nordiska länderna uppvisar i huvudsak likartade karaktärsdrag. Detta gäller både dess relativa storlek i förhållande till den totala sysselsättningen och vilka delar av den nationella arbetsmarknaden som kan betraktas som kulturell och kreativ.

Den kulturella och kreativa arbetsmarknaden utgör, mätt som andel av den totala sysselsättningen, ca 4–5 procent i respektive land. Detta med undantag för Island där andelen kulturskapare är högre, ca 5,5 procent. Liksom på Åland där andelen är hela 7 procent. Utvecklingen av antalet kulturskapare över tid har varit positiv i flera nordiska länder, framför allt i Sverige, Finland och på Island. I Norden som helhet har antalet kulturskapare vuxit med nära 7 procent mellan åren 2014 och 2019.

Kulturskaparna finns samtidigt på i stort sett hela den nordiska arbetsmarknaden. De är representerade, visserligen i olika grad, inom samtliga branscher. Vanligast är att kulturskapare är verksamma inom de delar av arbetsmarknaden som är inriktad mot företagstjänster, kultur, fritid och nöje samt inom informations- och kommunikationsverksamhet. På sektorsnivå kan vi därmed konstatera att majoriteten av kulturskaparna är sysselsatta inom den privata tjänstesektorn.

I samtliga nordiska länder, med undantag för Norge, är kvinnorna fler än männen bland kulturskaparna. Vad gäller andelen utrikesfödda är denna grupp emellertid vagt underrepresenterad bland kulturskaparna i samtliga länder. Detta är särskilt tydligt på Island där utrikesfödda endast är representerade i halva den utsträckning som gruppen utrikesfödda på hela den isländska arbetsmarknaden. I de flesta länderna, undantaget Finland, var de utrikesfödda kvinnorna något fler inom kultursektorn än de utrikesfödda männen år 2018.

På de nordiska arbetsmarknaderna liksom på de flesta håll i världen är det vanligare att män innehar chefspositioner än att kvinnor har det. Detta förhållande gäller även bland kulturskapare, i samtliga nordiska länder, med undantag för Sverige. Vad som däremot är genomgående för samtliga länder är att det är vanligare att vara verksam som företagare bland de manliga kulturskaparna än bland kvinnliga kulturskapare. Att vara verksam som egenföretagare är samtidigt vanligast bland de kulturskapare som är verksamma inom företagstjänster.

Kulturanalys Nordens förhoppning är att de observationer som gjorts i denna rapport ska kunna bidra till både kunskap om den kulturella och kreativa arbetsmarknaden i Norden men också kunna bidra till att identifiera områden för politikutveckling. Vår förhoppning är också att det metodutvecklingsarbete som genomförts med nordiska registerdata även efter detta projekts avslut ska kunna bidra till fortsatt och ökad jämförbarhet mellan de nordiska länderna när det gäller kulturrelaterade data. Inte minst har arbetet med denna rapport påvisat behovet av fortsatt arbete kring jämförbarhet vad gäller definitionen av kombinatorer och egenföretagare.

Litteraturförteckning

- European Union. (2019). *Culture statistics 2019 edition*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Alfredsson, E. (2009). *Kulturnärings i svensk statistik – ett försök att tillämpa en ny definition, Rapport 2009:06*. Stockholm: Tillväxtanalys.
- Alsos, K., & Dølvik, J. E. (2021). *Nordiska Ministerrådet (2021) The future of work in the Nordic Countries – Opportunities and challenges for the Nordic working life models*. Köpenhamn: Nordiska ministerrådet.
- Berge, O. K., Nyborg Storm, H., & Hylland, O. M. (2021). *Covid-19-pandemiens effekter på kultursektoren i de nordiske landene*. Göteborg: Kulturanalys Norden.
- Bille, T., Alacovska, A., Baldin, A., Nikolai Horndrup, S., & Hornbæk Mikuta, R. (2018). *Billedkunstens økonomiske rum: Danske billedkunstneres økonomiske arbejds- og levevilkår*.
- Boström-Elias, J., Strandell, J., & Calidoni, F. (2018). *Främja kvinnors företagande - gjorde programmet någon nytta?* Stockholm: Tillväxtanalys.
- Dent, T., Comunian, R., Conor, B., Pica, V., Wilson, N., & Burlina, C. (2020). *Creative and Cultural Workforce in Europe Statistics Report*. DISCE Publications.
- ESSnet-culture. (2012). *ESSnet-CULTURE - European Statistical System Network on Culture FINAL REPORT*. Luxembourg: European Commission, Eurostat.
- European Union. (2018). *Guide to Eurostat culture statistics*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Frostmo, B., Lennart, G., Ulf, J., Caroline, S., Susanne, A., Gunnar, Ö., . . . Westberg, G. (2010). *Arbetsmarknadsprognos för kulturarbetsmarknaden 2010 och 2011*. Stockholm: Arbetsförmedlingen.
- Higgs, P., Cunningham, S., & Bakhshi, H. (2008). *Beyond the creative industries: Mapping the creative economy in the United Kingdom*. NESTA tech report.
- Huiwen, G., & Hassink, R. (2017). *Exploring the clustering of creative industries*. European Planning Studies - Volume 25, 2017 - Issue 4.
- Karlman, F. (2020). *Den nya arbetsmarknaden - Utmaningar för dagens arbetslöshetsförsäkring*. Katrineholm: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring.
- Kulturanalys. (2019). *Kulturens geografi, Tillgång till kulturutbud i landets kommuner*. Göteborg: Kulturanalys.
- Kulturanalys. (2019). *Kulturskapares geografi, en registerstudie*. Göteborg: Myndigheten för kulturanalys.
- Kulturanalys Norden. (2017a). *Kultur med olika bakgrund - Utländsk bakgrund bland anställda vid statligt finansierade kulturinstitutioner i Norden*. Köpenhamn: Nordiska kulturfakta, Nordiska ministerrådet.
- Kulturanalys Norden. (2017b). *Jämställd kultur - Kvinnor och män på statligt finansierade kulturinstitutioner i Norden*. Köpenhamn: Nordiska kulturfakta, Nordiska ministerrådet.

Kulturanalys Norden. (2018). *Kulturpolitisk styrning - Ansvarsfördelning och reformer inom de nordiska ländernas*. Köpenhamn: Nordisk Kulturfakta, Nordiska ministerrådet.

Larsson, A., Lindberg, T., Traber, A., Wall, Å., Bitte, J., & Ahlenius, S. (2016). *Konstnärers arbetsmiljö - Resultat av en enkätundersökning från 2016 ställd till konstnärer inom områdena bild och form, dans, film, musik, ord och teater*. Stockholm: Konstnärsnämnden.

Larsson, A. (2016). Stockholm: Konstnärsnämnden.

Myndigheten för kulturanalys. (2021). *Ett år med pandemin - Konsekvenser och offentliga insatser inom kulturområdet*. Göteborg: Myndigheten för kulturanalys.

Nordiska ministerrådet. (2020). *Konst och kultur - drivkraften för hållbarutveckling i Norden. Kulturpolitiskt samarbetsprogram 2021-2024*. Köpenhamn: Nordiska ministerrådet.

Peuter, G. d. (2014). *Beyond the Model Worker: chapter in Culture Unbound, Volume 6, 2014: 263–284*. Linköping : Linköping University Electronic Press.

Power, D., & Spilsbury, M. (2017). *Dynamic mapping of Norway's cultural and creative economy*. Elverum: Kunnskapsverket, Høgskolen i Innlandet.

Sternö, J., & Nielsén, T. (2014). *Kulturarbetsmarknaden - en enkätstudie - RAPPORT 14:07*. Stockholm: Volante research.

Throsby, D. (2010). *The Economics of Cultural Policy*. Cambridge: . Cambridge : Cambridge University Press.

Tillväxtverket. (2018). *Kreametern analysrapport 1, Den kulturella och kreativa sektorns ekonomiska utveckling 2010–2016*. Stockholm: Tillväxtverket.

Tillväxtverket. (2018). *Kreametern metodrapport - Metod och källor till svensk statistik för kulturella och kreativa näringar*. Stockholm: Tillväxtverket .

United Nations. (2019). *Resolution from the 74th session of the UN General Assembly, 2021. International Year of Creative Economy for Sustainable*. New York: United Nations, General Assembly.

Bilaga 1

Tabell 1 Yrkeskoder för kulturskapare enligt ISCO

Yrken som är 100 procent kulturella (ISCO-08) enligt Eurostat Culture 2016

SSYK4_2012	Klartext
1242	Informations-, kommunikations- och PR-chefer, nivå 2
2161	Arkitekter m.fl.
2162	Landskapsarkitekter
2163	Planeringsarkitekter m.fl.
2171	Industridesigner
2172	Grafisk formgivare m.fl.
2173	Designer inom spel och digitala medier
2179	Övriga designer och formgivare
2513	Utvecklare inom spel och digitala media
2621	Museiintendenter m.fl.
2622	Bibliotekarier och arkivarier
2623	Arkeologer och specialister inom humaniora m.m.
2641	Författare m.fl.
2642	Journalister m.fl.
2643	Översättare, tolkar och lingvister m.fl.
2651	Bildkonstnärer m.fl.
2652	Musiker, sångare och kompositörer
2653	Koreografer och dansare
2654	Regissörer och producenter av film, teater m.m.
2655	Skådespelare
3339	Övriga förmedlare
3431	Fotografer
3432	Inredare, dekoratörer och scenografer m.fl.
3433	Inspicienter och scriptor m.fl.
3439	Övriga yrken inom kultur och underhållning
3521	Bild- och sändningstekniker
3522	Ljus-, ljud- och scentekniker
4410	Biblioteks- och arkivassistenter m.fl.
5113	Guider och reseledare
7312	Guld- och silversmeder
7319	Musikinstrumentmakare och övriga konsthantverkare
7522	Fin-, inrednings- och möbelsnickare

Tabell 2 Näringsgrenskoder i kultursektorn

SNI/NACE	SNIText	SNIUText	Bokstavs nivå
18110	Dagstidningstryckerier	Grafisk industri	Tillverkning
18121	Tidskriftstryckerier	Grafisk industri	Tillverkning
18122	Boktryckerier, övriga tryckerier	Grafisk industri	Tillverkning
18130	Prepress- och premediaföretag	Grafisk industri	Tillverkning
18140	Bokbinderier m.m.	Grafisk industri	Tillverkning
18200	Företag för reproduktion av inspelningar	Grafisk industri	Tillverkning
32200	Musikinstrumentindustri	Övrig industri	Tillverkning
47595	Musikhandel	Detaljhandel	Handel, reparation av motorfordon och motorcyklar
47610	Bokhandel	Detaljhandel	Handel, reparation av motorfordon och motorcyklar
47621	Tidningshandel	Detaljhandel	Handel, reparation av motorfordon och motorcyklar
47622	Pappershandel	Detaljhandel	Handel, reparation av motorfordon och motorcyklar
47630	Skiv- och videobutiker	Detaljhandel	Handel, reparation av motorfordon och motorcyklar
47783	Konsthandel och gallerier	Detaljhandel	Handel, reparation av motorfordon och motorcyklar
47913	Postorderhandel och detaljhandel på Internet med böcker och andra mediavaror	Detaljhandel	Handel, reparation av motorfordon och motorcyklar
58110	Bokförlag	Förlag; film-, radio- och TV-bolag m.m.	Informations- och kommunikationsverksamhet
58120	Utgivare av kataloger och sändlistor	Förlag; film-, radio- och TV-bolag m.m.	Informations- och kommunikationsverksamhet
58131	Dagstidningsförlag	Förlag; film-, radio- och TV-bolag m.m.	Informations- och kommunikationsverksamhet
58132	Annonstidningsförlag	Förlag; film-, radio- och TV-bolag m.m.	Informations- och kommunikationsverksamhet
58140	Tidskriftsförlag	Förlag; film-, radio- och TV-bolag m.m.	Informations- och kommunikationsverksamhet
58190	Andra förlag	Förlag; film-, radio- och TV-bolag m.m.	Informations- och kommunikationsverksamhet
58210	Utgivare av dataspel	Förlag; film-, radio- och TV-bolag m.m.	Informations- och kommunikationsverksamhet
59110	Produktionsbolag för film, video och TV-program	Förlag; film-, radio- och TV-bolag m.m.	Informations- och kommunikationsverksamhet
59120	Bolag för efterproduktion av film, video och TV-program	Förlag; film-, radio- och TV-bolag m.m.	Informations- och kommunikationsverksamhet
59130	Distributionsbolag för film-, video- och TV-program	Förlag; film-, radio- och TV-bolag m.m.	Informations- och kommunikationsverksamhet
59140	Biografer	Förlag; film-, radio- och TV-bolag m.m.	Informations- och kommunikationsverksamhet
59200	Ljudinspelningsstudior och fonogramutgivare	Förlag; film-, radio- och TV-bolag m.m.	Informations- och kommunikationsverksamhet
60100	Radiobolag	Förlag; film-, radio- och TV-bolag m.m.	Informations- och kommunikationsverksamhet
60200	TV-bolag	Förlag; film-, radio- och TV-bolag m.m.	Informations- och kommunikationsverksamhet
63910	Nyhets- och bildbyråer	Programvaruproducenter och datakonsulter m.m.	Informations- och kommunikationsverksamhet
71110	Arkitektkontor	Tekniska konsulter	Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik

SNI/NACE	SNIText	SNIUText	Bokstavs nivå
73111	Reklambyråer	Reklambyråer o.d.	Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
73112	Direktreklamföretag	Reklambyråer o.d.	Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
73119	Övriga reklamföretag	Reklambyråer o.d.	Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
73120	Mediebyråer o.d.	Reklambyråer o.d.	Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
74101	Industri- och produktdesignföretag	Andra företagstjänster	Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
74102	Grafiska designföretag	Andra företagstjänster	Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
74103	Inredningsarkitektföretag	Andra företagstjänster	Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
74201	Porträttfotoateljéer	Andra företagstjänster	Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
74202	Reklamfotoateljéer	Andra företagstjänster	Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
74203	Pressfotografer och övriga fotografer	Andra företagstjänster	Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
74204	Fotolaboratorier	Andra företagstjänster	Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
74300	Översättnings- och tolkningsbyråer	Andra företagstjänster	Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
77220	Uthyrare av videokassetter och dvd-skivor	Uthyrningsfirmor	Uthyrning, fastighetservice, resetjänster och andra stödtjänster
85521	Kommunala kulturskolor	Utbildningsväsendet	Utbildning
85522	Övriga musik-, dans- och kulturskolor	Utbildningsväsendet	Utbildning
90010	Producenter av konstnärliga, litterära och artistiska verk	Enheter för kultur, nöje och fritid	Kultur, nöje och fritid
90020	Stödföretag till artistisk verksamhet	Enheter för kultur, nöje och fritid	Kultur, nöje och fritid
90030	Enskilda artister, författare, journalister m.fl.	Enheter för kultur, nöje och fritid	Kultur, nöje och fritid
90040	Teater- och konserthusföretag o.d.	Enheter för kultur, nöje och fritid	Kultur, nöje och fritid
91011	Bibliotek	Enheter för kultur, nöje och fritid	Kultur, nöje och fritid
91012	Arkiv	Enheter för kultur, nöje och fritid	Kultur, nöje och fritid
91020	Museer	Enheter för kultur, nöje och fritid	Kultur, nöje och fritid
91030	Kulturminnesinstitutioner	Enheter för kultur, nöje och fritid	Kultur, nöje och fritid
91040	Botaniska trädgårdar, djurparker och naturreservat	Enheter för kultur, nöje och fritid	Kultur, nöje och fritid

Fördelningen av kulturskaparna i fyrfältarna nedan är baserad på databeställningar från de respektive nordiska statistikmyndigheterna. För samtliga nordiska länder (undantaget Finland) har i dessa populationer även sysselsatta med "bi-jobb" i kulturellaterade yrken och branscher inkluderats. Detta förklarar varför CTM andelen av den totala sysselsättningen i dessa figurer, i huvudsak ligger något högre än CTM andelen baserad på Eurostatdata. Störst effekt har detta på Island.

		NACE	
		Kulturnäringsar (KN)	Övriga näringar
ISCO	Kulturyrken	A	B
	Övriga yrken	C	D

Total sysselsättning = A+B+C+D
CTM = A+B+C

Figur 1 Exempel på kulturskaparnas fördelning inom Cultural Trident Model

		NACE	
		Kulturnäringsar (KN)	Övriga näringar
ISCO	Kulturyrken	1,4 %	0,9 %
	Övriga yrken	2,4 %	95,4 %

Figur 2 Kulturtrident totalt för Norden 2018 (SE+FI+DK+NO+IS)

		NACE	
		Kulturnäringsar (KN)	Övriga näringar
ISCO	Kulturyrken	3,0 %	2,0 %
	Övriga yrken	3,0 %	92,1 %

Figur 3 Kulturtrident för Island 2018

		NACE	
		Kulturnäringsar (KN)	Övriga näringar
ISCO	Kulturyrken	1,1 %	0,9 %
	Övriga yrken	3,0 %*	95,1 %

* Av dessa saknar 37 054 personer yrkesuppgift, och av dessa är 15 105 egenföretagare, 9 378 kombinatörer och 12 571 anställda.

Figur 4 Kulturtrident för Sverige 2018

		NACE	
		Kulturnäringsar (KN)	Övriga näringar
ISCO	Kulturyrken	1,6 %	1,0 %
	Övriga yrken	1,9 %	95,6 %

Figur 5 Kulturtrident för Finland 2018

		NACE	
		Kulturnäringsar (KN)	Övriga näringar
ISCO	Kulturyrken	1,0 %	0,8 %
	Övriga yrken	2,5 %	95,7 %

Figur 6 Kulturtrident för Norge 2018

		NACE	
		Kulturnäringsar (KN)	Övriga näringar
ISCO	Kulturyrken	1,9 %	0,7 %
	Övriga yrken	1,9 %	95,5 %

Figur 7 Kulturtrident för Danmark 2018

Om den här publikationen

Den kulturella och kreativa arbetsmarknaden i Norden

En metodutvecklingsrapport

Nord 2022:008

ISBN 978-92-893-7251-0 (PDF)

ISBN 978-92-893-7252-7 (ONLINE)

<http://dx.doi.org/10.6027/nord2022-008>

Foto på framsidan i ONLINE / sidan 2 i PDF: EMMA Museum: Touch performance

© Nordiska ministerrådet 2022

Den här publikationen är utgiven av Kulturanalys Norden på uppdrag av Nordiska ministerrådet. Kulturanalys Norden utgör ett nordiskt kunskapscentrum för kulturpolitik till nytta för det nordiska kulturpolitiska samarbetet, nationella myndigheter, kulturlivet i de nordiska länderna och nordisk kulturforskning.

Ansvarsfriskrivning

Denna publikation har finansierats av Nordiska ministerrådet. Men innehållet återspeglar inte nödvändigtvis Nordiska ministerrådets synpunkter, åsikter eller rekommendationer.

Rättigheter och tillstånd

Detta verk är tillgängligt under licensen Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell (CC BY 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Översättningar: Om du översätter detta verk, vänligen inkludera följande ansvarsfriskrivning: Denna översättning är inte producerad av Nordiska ministerrådet och ska inte betraktas som officiell. Nordiska ministerrådet kan inte hållas ansvarigt för översättningen eller eventuella fel i den.

Bearbetningar: Om du bearbetar detta verk, vänligen lägg till följande ansvarsfriskrivning tillsammans med tillskrivningen: Detta är en bearbetning av ett originalverk av Nordiska ministerrådet. De synpunkter och åsikter som uttrycks i bearbetningen är författarens/författarnas egna. Synpunkterna och åsikterna i denna bearbetning har inte godkänts av Nordiska ministerrådet.

Innehåll från tredje part: Nordiska ministerrådet äger nödvändigtvis inte varje enskild del av detta verk. Nordiska ministerrådet kan därför inte garantera att återanvändningen av innehåll från tredje part inte gör intrång i tredje parts upphovsrätt. Om du vill återanvända innehåll från tredje part står du för de risker sådana upphovsrättsintrång innebär. Du är ansvarig för att avgöra om det finns ett behov av att erhålla tillstånd för användning av innehåll från tredje part. Om ett tillstånd krävs är du också ansvarig för att erhålla ett relevant sådant från upphovsrättsinnehavaren. Exempel på innehåll från tredje part är tabeller, figurer och bilder, men det kan också röra sig av annan typ av innehåll.

Bildrättigheter (ytterligare tillstånd krävs för återanvändning):

Frågor om rättigheter och licenser bör riktas till:

Nordisk ministerråd/PUB

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Köpenhamn

pub@norden.org

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och en viktig del av europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet vill stärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Nordisk ministerråd

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Köpenhamn

www.norden.org

Läs flera nordiska publikationer: www.norden.org/sv/publikationer